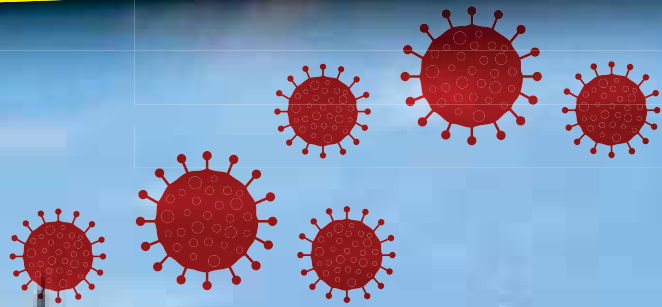

האוטובוס, האופטיקה והבידוד

"לכל בידוד יש כתובת"

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 217

פנינים לפרשת ויקרא

צער רב הצטערה האשה על כמה וכמה קשיים שעברו באותו היום, כי גם סידור הילדים אצל 'בייביסיטר' לא עלה בנקל, גם טלטולי דרך קשים, ועל כולנה - לא עלה בידם לעשות את הבדיקה הנצרכת. אך אחר כמה ימים נודע כי אחד מהעובדים לקה ב'קורונה' ל"ע, וכל מי שהיה בחנות באותם ימים צריך להיכנס ל'בידוד' לארבעה-עשר יום

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בעניינא דיומא

המיועד נסעה אם הילד עם בנה באוטובוס מביתר עילית לירושלים; והנה, מחברת האוטובוסים נשלחה הודעה לנהגים, שמאחר והדרך הרגילה עמוסה ופקוקה ברכבים על כן הם מורים לעובדיהם לנסוע מדרך פלונית שכעת היא הקצרה יותר.

'משום מה' נהג האוטובוס התעקש שלא לשמוע בקול בעל הבית, והמשיך בדרכו הרגילה מבלי נטות ימין ושמאל. ואכן, דרכו נמשכה עד כשעתיים, ובעודו בדרך התקשרו אל חנות האופטיקה להודיע שהם מאחרים, והם ענו שאיחרו את המועד וכבר נסגרה האופטיקה. צער רב הצטערה האשה על כמה וכמה קשיים שעברו באותו היום, כי גם סידור הילדים אצל 'בייביסיטר' לא עלה בנקל, גם טלטולי דרך

המשך בעמוד 20

הנה כי כן ייאמר לכל שואל דורש ומבקש כדת מה לעשות בשמועות שאינן טובות, ומעשים הנעשים בעולם, חדשים לבקרים: כלל ראשון שצריך להתחזק בו תמיד, ובפרט בעת הזאת - לבטוח בקב"ה, הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו, לא לדאוג ולא להיכנס לבהלה, והיא הדרך הישרה שעל ידה יזכה להימלט מכל צרה נגע ומחלה. ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי יח, יד): "רוח איש יכלכל מחלהו", ופירש רש"י: "רוח איש - רוח גבר שהוא איש גיבור ואינו נותן דאגה בלבו ומקבל כל הבא עליו בשמחה ובחיבה; יכלכל מחלהו - אין כוחו סר מעליו".

וכבר הבאנו מה שכתב הגר"א (בביאורו למשלי) וז"ל: "השמחה באה על ידי הרוח, וזהו רוח איש, כשהאיש תמיד בשמחה הוא יכלכל מחלהו, אף שתבוא עליו מחלה חס ושלום הוא יכלכל מחלהו בשמחתו ויבטלנה", עכ"ל. והיינו ששלוות הנפש מועילה אפילו אם כבר נחלה, וכל שכן שהיא מגן ותריס שלא תבוא עליו המחלה ל"ע. ובאמת הדאגה לא תעלה ולא תוריד, כי "אנה מפניך אברח". ואם נגזר עליו ח"ו שיחלה או חיסרון אחר לא תועיל דאגתו מאומה, אלא "מה' מצעדי גבר כוננו" (תהילים לז, כג).

בוא וראה כיצד הכל בהשגחה עליונה מדוקדקת על כל אחד ואחד מה יהיה עמו. שמעתי ממכירי בעל המעשה והוא מתושבי העיר ביתר עילית, שאחד מבניו היה זקוק לבדיקת עיניים לצורך הזמנת 'בתי עיניים' (משקפיים), וקבע תור לבדיקת עיניים בחנות 'אופטיקה' מפורסמת שברחוב מלכי ישראל בעיה"ק ירושלים. בהגיע היום

רק אחרי שהמשלוח כולו הושלם והמצרכים הונחו מאחורי הדלת לחש לי רבינו: "גש בלאט אל הדלת, נקוש אחת ושתיים ונישא רגלינו במהירות". נקשתי על הדלת ורבינו המתין לי במרחק מטרים ספורים בדריכות. הוא אחז בכף ידי ויחד ברחנו בצעדי ריצה מהמקום, כדי שהיהודי הפותח את הדלת לא יראה מי סיפק לו את המשלוח שלא יתבייש"

על מידת ענוותנותו של כ"ק מרן אדמו"ר מזוטשקא זי"ע

"ויקרא אל משה" (ויקרא א', א')

כתב בעל הטורים: "א' דויקרא זעירא, שמשה לא רצה לכתוב אלא ויקר כדרך שנאמר בבלעם כאילו לא נראה לו ה' אלא במקרה, וא"ל הקב"ה לכתוב גם אל"ף וכתבה קטנה".

את המחזה הזה, למדו תושבי שכונת רמת אלחנן להכיר היטב. דבר שבשגרה היה עבורם לראות את רבינו, ה'זוטשקער רבי', הולך בדד ברחובה של עיר, הוא ואלוקיו, הוא ושרעפיו. נטול משמשים וחף ממהומת שררה הילך רבינו את דרכו ממעון הקודש אל בית המדרש וחוזר חלילה.

דווקא בקרב אנשי שלומו לא הצליח המחזה להיכנס לשגרה. פעם אחר פעם הם היו מתחננים לרבינו ומבקשים לזכות ולהתלוות אליו, ונתקלו בחומת סירוב בצורה. רק אחת לשבוע, בשבת קודש, לא גירש רבינו מעל פניו את המלווים הסובבים.

היה זה המשמש המסור, הרב אהרן ריבל שליט"א, שהרעיף על רבינו מסכת של תחנונים והפצרה ביום מן הימים, וביקש חזור והפצר שייאות רבינו להרשות לו להתלוות אליו דרך קבע בעת הילוכו ברחובה של עיר.

השיב לו רבינו בלשון של שנינות עמוקה:

"היה הייתי ילד קטן לפני שנים רבות. אז עוד לא הכרתי את הדרך לביתי, ואילו לא היו מוליכים אותי מהחיידר הביתה ומהבית אל בית המלמד לא הייתי יודע אנה לפנות ותועה ברחובות הכרך הסואן. היום, משהתבגרתי, יודע אני תהילה לאיל את הדרך לביתי ואיני זקוק שילווני".

והוסיף: "בשבת קודש איני מסוגל לעמוד בהפצרותיהם של אנשי שלומיני, ועל כן מסתיר אני בקפלי לבבי 'ילד קטן', ובשבת אני מוציא אותו ושוב אני כילד קטן שצריך שילוו אותו ויראו לו את הדרך, ידאגו לו שאכן יגיע הביתה...".

בשנים האחרונות צץ מישהו אחד אשר לו, רק לו, הסכים רבינו ללוותו בעת הליכתו, בשונה מהרגלו התמידי. היה זה ילד בעל צרכים מיוחדים, שמצא לעצמו צוהר של אושר בחיים רבי ההתמודדות כאשר הסכים רבינו שילווח אותו. נוכח טיפות האושר של הנער

המיוחד התמוססו כל חומות הסירוב שבנה רבינו במהלך שנות חייו. כל אימת שרצה היה הנער מתלווה לרבינו כמשמש ותיק. פניו קורנות ולאוסרו אין גבול.

וסימנך בדח"ן

מימיו לא הצליח רבינו להבין מדוע מציקים לו מקורביו ומנסים להניאו ממנהגו התכוף לצאת לעתים מזדמנות מחדרו בשעות הבוקר, לפני תפילת שחרית, ולהגיש למתפללים שהקדימו לטבול בדברי תורה קודם תפילתם, כוסות קפה. הם ניסו לרמוז לו ש'הגשת קפה' אינה ממש מסימני ההנהגה, אך רבינו היה מתפלא כל פעם מחדש: "איני מבין? וכי רבי לא מצווה על מצוות גמילות חסדים?!". הגשת הקפה הייתה רק סממן נוסף של דרכי הענוותנות ושפלות הברך.

במהלך השולחן הטהור שערך רבינו בשבת שבע ברכות לחדב"ן הרה"צ מנחם קאליש שליט"א, עלו על השולחן שני משמשיו של כ"ק מרן אדמו"ר הנחל יצחק' מזוטשקא זי"ע, הרב פסח גולדשטיין זצ"ל, ולהבחל"ח הרב שלמה לידר שליט"א. הם פצחו בריקוד נלהב ופרץ שמחה פרץ מתוכם והלהיט את הנוכחים כולם.

רק רבינו הבחין שהמאוורר הגדול התלוי על התקרה מפריע להם לרקוד כדבעי.

הבחין ועשה מעשה: כאילו אינו נמצא באמצע עריכת שולחן

הטהור, התרומם רבינו קלות ממקומו והחל מזיז את השולחנות המרכיבים את השולחן הטהור ולמשוך אותם לכיוונו. רק אחרי שהשולחנות הוזזו ושני הרוקדים כבר לא חששו לראשיהם מכנפי המאוורר, התיישב רבינו על מקומו שוב.

שפלות הברך התגלגלה תמיד גם על לשונו של רבינו, כשהיה מפציר ביהודים פשוטים לצד גדולי ישראל שיתפללו עליו, ומלמד לשונו לנקוט בפלך הענוותנות; וכך היה מבקש - שואל: "התפללו נא עלי, נתן דוד בן חנה, וסימנך בדח"ן..."

לנקוש בדלת ולברוח

גם אם התרגל האספלט האפור, המרכיב את המדרכות ברמת אלחנן, להיחשף אל מחוזות ענווה מופרזים מצדו של רבינו, עדיין הוא התפלא על מה שראה באותו יום, בערבו של חג המצות. רבינו הילך שוב ושוב לאורך הרחובות, עושה את הדרך מביתו אל פתחו של בית אחר בשכונה, וחוזר חלילה. מלווה הוא בנכדו הרך, ובכל סיבוב השניים, הסב והנכד, סוחבים על כתפיהם מוצר אחר.

וכפי שסיפר אותו נכד, הרב משולם זלמן לייפער שליט"א: "זה היה בשעות הצהריים של ארבעה-עשר בניסן. הנכדים הגדולים כבר עזבו את בית רבינו ונשארת שם רק אנוכי. רבינו ביקש ממני להתלוות אליו. תחילה הוא נתן לי לשאת מספר חבילות מצות, בעוד הוא מעמיס על כתפיו מספר שקי תפוחי אדמה כאחרון התגרנים. הגענו עד לדלת אחד הבתים בשכונה והנחנו הכל, בשקט-בשקט.

"שבנו הביתה ושוב יצאנו לסיבוב אל אותה הכתובת. הפעם סחבנו בקבוקי יין. והיה סיבוב נוסף, של פירות וירקות.

"רק אחרי שהמשלוח כולו הושלם והמצרכים כולם הונחו מאחורי הדלת בחרישיות רבה, לחש לי רבינו: 'גש בלאט אל הדלת, נקוש אחת ושתיים ונישא רגלינו במהירות'. נקשתי על הדלת ורבינו המתין לי במרחק מטרים ספורים בדריכות. תיכף לנקישה הוא אחז בכף ידי ויחד ברחנו בצעדי ריצה מהמקום. כדי שהיהודי הפותח את הדלת לא יראה מי סיפק לו את המשלוח, שלא יתבייש.

"כשהגענו הביתה שאלה סבתא, הרבנית הצדקנית, את רבינו: 'מדוע בחרת דווקא בו, במשולם זלמן הקטן, שיעזור לך? מדוע לא ביקשת את עזרתו של אחד הנכדים הגדולים יותר, שקל לו לשאת את המשאות הכבדים?'

"ורבינו השיב בגאונות של מידת החסד: אם הייתי לוקח את אחד הנכדים הגדולים, הנערים, הוא היה זוכר כל ימיו את אותה כתובת של היהודי הנצרף - ואת זה לא רציתי. דווקא לקחתי את אחד הנכדים הרכים יותר - שלא יזכור לאורך ימים את הכתובת המדויקת ולא יידע מי הוא אותו נזקק לו עזרנו."

אבנט הופך לרצועה

נער צעיר היה הרב אברהם דוד חיימוביץ הי"ו כאשר נפל ונשברה זרועו. הוא פנה עם הוריו אל המרפאה וחזר משם כאשר זרועו

מגובסת כהוגן. הרופאים - כדרכס - הוסיפו לו על הגבס גם רצועה אלסטית לבנה והנחו אותו לכרוך אותה סביב צווארו, ומהצד השני להניח בתוכה את היד המגובסת למען תנוח ותחלים כמה שיותר מהר.

בליל שבת קודש, בחלפו על פני רבינו בעת ברכת 'גוט שבת', הבחין רבינו שהזרוע אמנם מגובסת אולם הרצועה נעדרת.

רבינו, האמן הגדול של הנפש, קלט, הבין, ואמר לו ברוך: "אני מבין אותך אברהם דוד, מבין היטב מדוע תימנע מלכרוך סביב צווארך את הרצועה בשבת קודש. בטח לא נעים לך שהרצועה הלבנה בולטת על פני הבעקישע השחור בוקה. אבל גם לזה יש פתרון". רכן רבינו אל מגרת שולחנו, שלף ממנה אבנט שחור בה השתמש בקדושתו, בקשר-עניבה המותר בשבת הפך את ה'גארטל' הרבני המכובד לרצועה שחורה שתועיל להחלמת זרועו של הנער הצעיר."

לא גינונים ולא כבוד, וגם לא הפיכת האבנט האישי לרצועת עזר - לא מנעו מרבינו להבין ללבו של נער צעיר, ללכת בעקבות רוחו ולדאוג לו, לדאוג לו כליכך.

בכינוי שאינו של מה בכך הייתה חמותו של רבנו, הרבנית הצדקנית מזוועהיל ע"ה, מכנה את חתנה, רבינו: "על-פי הלכה". כך, לא פחות ולא יותר, היא כינתה אותו מתוך הערצתה הרבה את מידת דקדוקו של רבינו בכל כללי ההלכה, וכל נייע מהפסיקה ההלכתית הפשוטה היה אצלו חמור מהקפיצה אל כבשן לוחט.

פעמים הייתה רוחו הקדושה סוערת, כאשר ביטא בשפתיים רוטטות את הפליאה שהתפלא דם התמצית של נשמתו על כך שרבים הם אשר אינם בקיאים בכל פרטי ההלכות שבשולחן ערוך. "איך?", תמה אותו צדיק, "איך אפשר להיות 'יהודי מבלי לדעת איך 'יהודי' צריך להתנהג?'

מדי שנה בחג הפסח היה כואב את תעשיית ה'כשר לפסח': "לכל הפחות שבעת ימים", התאונן במר נפשו המזוככת, "שבעה ימים בשנה בה אפשר להתנזר מכל המעדנים והמאכלים שהעולם הזה מייצר ומפתה בהם את הברואים המהלכים עליו... עכשיו גם את השבוע הזה רוצים לקחת?". בהזדמנויות אחרות ביטא רבינו את החובה להקפיד שלא לאכול בפסח בבית אחר. "אין שטעטל (-בעיירה) הייתה זו קפידה כליכך חזקה, עד ששואב המים, הפשוט שבאנשי העיירה, לא היה מעז להכניס לפיו בפסח אפילו את המאכלים שבושלו בבית הרב!"

רבות היה מזכיר רבינו את אמרתו של אביו, "כ"ק מרן אדמו"ר ה'נחל יצחק' מזוטשקא זי"ע: "אפשר להטעים בדברי התנא. 'עין רואה' - יש הנהגות שונות שרואים אצל צדיקים וחסידיים; 'ואוזן שומעת' - שומעים גם על הנהגות ומנהגים של אנשי מעשה מורמים מעם; ועדיין 'כל מעשיך' - כל מעשי האדם והנהגותיו צריכים להתבסס ולהיות 'בספר נכתבים' - על-פי הכתוב בספר התורה, בשולחן ערוך. כי זה כל האדם."

(יקותיאל יהודה גנול 'המבשר' תורני / כ"ו בשבט תש"פ)

סיפר לנו הרב יעקב ישראל פוזן דבר מופלא שהתרחש אצל קרוב משפחתו, שנכדיו נסעו לעשות טיול שורשים בארץ שבה נולד וגדל הסבא. הנכדים החליטו לעשות הפתעה לסבם, וללכת למשרד הפנים של המדינה ההיא ולהביא לו את תעודת הלידה המקורית שלו... הם פנו למשרד ו...חשכו עיניהם

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הנחת שאנו עושים לקב"ה

"אשה ריח ניחוח לה" (ויקרא א', ט')

וברש"י - "שאמרתי ונעשה רצוני"

לשם עשיית רצונו, ולא לשום מטרה אחרת.

הדבר אינו פשוט כלל. מי מוכן להעיד על עצמו שהוא מקיים מצוות אך ורק למען קיום רצונו של הבורא? הלוא בדרך כלל מתערבות במעשינו כוונות נוספות של גאווה ושררה, התפארות והתרברבות, וכיוצא בהנה!

עבודה גדולה צריך האדם לעבוד עם עצמו כדי שיהא בכוחו לכוון את מחשבותיו רק אליו יתברך שמו. ההתלמדות הזו מן הראוי שתלווה אותו במשך כל ימי חייו כדי שלא ישכח ולו לרגע קט את חובתו בעולמו, וירגיל את שרעפיו וכל הגיגיו להשתעבד לבורא יתברך וישתדל בכל יכולתו להיות עבד אמתי למי שאמר והיה העולם.

ועבד משתדל תמיד לעשות רצון רבו. אין לו כוונה אחרת כלל.

לפעמים אנחנו לוקחים את הנושא הזה יותר מדי בכבודות, וחושבים שמדובר בדרג גבוהה, למעלה למעלה מהשגותינו הרוחניות. וגם זה אינו נכון. וכמו שכתבנו לעיל בעניין הנחת התפילין.

לבד מכך שכל דרגה רוחנית מתחלקת לאלף-אלפי דרגות, וכל אחד יכול, ומצווה להשיג את מה שבכוחו, יש בעניין הנ"ל גם את ההבנה הפשוטה' לפיה יש גם בכוחנו-אנו, בדור זה, לקיים את המצוות רק לשמו יתברך.

מה שיקל עלינו לעשות זאת היא הידיעה שבכך אנחנו גורמים נחת רוח להש"ת. ומי אינו מעוניין לגרום נחת רוח למי שעשה ועושה ויעשה אתו חסדים כה גדולים מרגע יצירתו ועד יציאתו מן העולם?

הוא התקרב למקום שבו עמד ה'חפץ חיים' כדי לשמוע מה הוא מוציא בשפתיו ברגע זה של קיום המצווה, וחפץ ה' עלה בידו להאזין לדברים.

וכך אמר האי סבא קדישא לפני קיום המצווה: "ריבוננו של עולם, בחסדך הגדול נתת לי חיים, וגם נתת בידי כוח לעבוד אותך. והנה אני בא עתה לקיים מצוות הנחת תפילין שצוית אותנו, והנני מכון בזה לעשות את רצונך ולגרום לך נחת רוח בכך שאני מקיים את מצוותך" - - -

יש בעדות נדירה זו של הגר"י ברמן כדי להמחיש את שאמרנו לעיל. 'כוונה פשוטה' עמדה ביסוד דבריו של ה'חפץ חיים' לפני קיום המצווה - רבש"ע, אני רוצה לגרום לך נחת רוח!

לגרום נחת רוח גדולה ליושב במרומים

כמה טעם טוב אפשר למצוא בחיים שכאלה, כאשר האדם משתדל בכל מעשה שהוא עושה לגרום נחת רוח לבוראו! חיים מסוג כזה אינם חיים סתמיים ושגרתיים. שגרת חייו של אדם כזה מורכבת ממעשים רבים שכל אחד מהם הוא מעשה-שלי'קדושה מאין כמותו! ויש באפשרותנו לגרום נחת רוח לבוראנו בכל עת ובכל שעה, ולא דווקא בעת שאנחנו יושבים בבית המדרש ועוסקים בתורה. גם

התקרב למקום בו עמד ה'חפץ חיים'

כדי לשמוע מה הוא אומר

הגאון רבי חיים ברמן סיפר בשם אביו מעשה מופלא על מרן ה'חפץ חיים'. האב, רבי יצחק זצ"ל, שזכה ללמוד אצל ה'חפץ חיים' בשיבת ראדין, סיפר כי ראה פעם את הכהן הגדול רבי ישראל מאיר אומר בפיו דבר-מה לפני קיום מצוות הנחת תפילין.

**כמה טעם טוב אפשר למצוא
בחיים שכאלה, כאשר האדם
משתדל בכל מעשה שהוא עושה
לגרום נחת רוח לבוראו! חיים מסוג
כזה אינם חיים סתמיים ושגרתיים.
שגרת חיייו של אדם כזה מורכבת
ממעשים רבים שכל אחד מהם הוא
מעשה של קדושה מאין כמותו!**

גלגוליה של שקית התפילין

הגר"ח זאיד שליט"א סיפר בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן סיפור מופלא הקשור למצוות תפילין. וכה היו דבריו:

"הזמנתי תפילין לבני בריהמצוה במכון בבני ברק. כשהתפילין היו מוכנות באתי לקחת אותן, אבל כיון שהייתי צריך למסור באותו ערב דרשה בשכונת רמות בירושלים לא הספקתי לחזור לביתי עם התפילין, אלא לקחתי את האוצר הזה בידי ועליתי לירושלים.

"הדרשה היתה אמורה להתחיל בשעה 10 בלילה, ומכיון שהגעתי למקום כשעה לפני הזמן נכנסתי ללמוד באחד מבתי המדרש באזור הקרוי 'אהל יעקב'. חמש דקות לפני השעה 10 הצצתי בשעונו, ורק אז הבחנתי שהשעה כבר מאוחרת. קמתי מיד מהמקום, החזרתי את הגמרא לארון הספרים, ויצאתי מבית המדרש בדרכי למקום בו אמסור את הדרשה.

מרום חיפזון שכחתי את התפילין היקרות שהזמנתי לבני... הבעיה הייתה שגם מי שהיה מוצא את התפילין על השולחן והיה רוצה להשיבן לבעליהן לא הייתה לו אפשרות לעשות זאת, מהסיבה הפשוטה שעל התפילין עדיין לא היה רקום השם ולא הכתובת של בעליהן.

"בעיה נוספת הייתה שאני עצמי לא זכרתי כלל שהשארתי את התפילין בבית הכנסת, ומיד לאחר הדרשה, שהסתיימה ב-11 בילה, עליתי על קו 422 בדרכי לבני ברק.

ביקשתי ממנו להרים את החפצים

"בעלותי לאוטובוס הרגשתי עייפות רבה, כיון שגם בלילה הקודם מסרתי דרשה בצפת אל תוך השעות הקטנות של הלילה ועדיין לא הספקתי לנוח. חיפשתי אפוא כיסא פנוי שאוכל לשבת עליו ולהירדם במהלך הנסיעה, וכזה היה רק אחד ויחיד.

כאשר אנחנו נאלצים לצאת לרחוב כדי לסדר דברימה והננו שומרים על עינינו לבל תבטנה בדברים שאינם ראויים, גם בכך אנחנו מסבים כמובן נחת רוח לאבינו שבשמים.

גם כאשר אנחנו יושבים לאכול, או עולים על יצוענו ומתכווננים לשינה, בכל מעשה ומעשה יש בידנו את היכולת לעורר נחת רוח גדולה ליושב במרומים. חיים אחרים הם חיים כאלה. חיים של נחת רוח. אהה, לגרום נחת רוח להשי"ת! הלוואי שנזכה לכך!

גם הסיפור שלפנינו קשור למצוות תפילין.

חכמתם של גדולי ישראל בכל הדורות הצילה את העם היהודי מצרות וייסורים מחד, ומעברות וחטאים מאידך. לא היה מי שישווה להם בחכמתם זו, והסיפור דלהלן יוכיח.

הרב יעקב ישראל פוזן סיפר לנו דבר מופלא שהתרחש אצל קרוב משפחתו, שנכדיו נסעו לעשות טיול שורשים בארץ שבה נולד וגדל הסבא. הנכדים החליטו לעשות הפתעה לסבם, וללכת למשרד הפנים של המדינה ההיא ולהביא לו את תעודת הלידה המקורית שלו...

הם פנו למשרד, ו...חשכו עיניהם. עליפי תאריך הלידה שהיה מצוין בתעודה המקורית, התברר להם שהסבא החל להניח תפילין רק בגיל 14... שנה לאחר שמלאו לו 13 שנים.

הם לא ידעו כיצד, והאם בכלל, להודיע זאת לסבא. הרי כתוצאה מכך הוא עלול לקבל התקף לב, חלילה! ההחלטה הייתה לספר את לסבא בשלבים, לאט-לאט, עד שיתפוס לבד מה קרה.

"היו רגועים, הכל בסדר"

כשהחלו לספר לסבא את מה שראו עיניהם הופתעו לראות שהוא מחייך מפה לפה. "אני מבין שאתם רוצים לומר לי שהנחתי תפילין רק בהגיעי לגיל 14; אז היו רגועים, הכל בסדר..."

הסבא הסביר לנכדיו שהוא הגיע כילד ל'בתי אבות' של 'שיבת פוניבז', שהוקמו עליידי מרן הגאב"ד דפוניבז' עבור ילדי השואה, 'ומרן זצ"ל הורה לכל ילד להניח תפילין כבר מגיל 12, שנה שלמה לפני הגיעו לגיל בריהמצוה, ואם כך הכל בסדר... אני הנחתי תפילין ארבעה ימים לפני הגיעי למצוות..."

מרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל בהיותו מודע לשינויים שחלו בתאריכי הלידה של הילדים בעוברם את הגבולות יחד עם הוריהם, נקט בחכמה רבתי, והורה להם להניח תפילין שנה לפני הבריהמצוה, כדי לחסוך בדיוק את התופעה שבה נתקלו נכדיו של אותו סבא.

הרי לנו חכמתם של גדולי ישראל היודעים להבין דבר מתוך דבר, ובחכמתם האלוקית משכילים להמציא את הפתרונות היעילים ביותר המסייעים לנו בעבודת בוראנו.

חכמה זו ליוותה את כל גדולי ישראל האמתיים, ומי שיודע זאת ומכיר בכך בלב שלם יודע שאפשר לסמוך עליהם בביטחון גמור, וההתייחסות למעשיהם של אותם גדולים צריכה להיות מתוך הבנה שאנחנו לא מגיעים גם לקרסוליים שלהם.

הדברים שיצאו מלבו הטהור של רבי אליהו, לב חם ואוהב, גדוש באהבת תורה ויראת שמים, נגעו ללב הנער הצעיר, הציתו בו אש יוקדת של מסירות נפש, ומיד החל להתכונן נפשית ופיזית לקראת היציאה לדרך

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"אדם פי יקריב מִפֶּם" (ויקרא א', ב')

כהקדמה לעניין הקרבנות - הנושא המרכזי בפרשתנו - וכדי להסביר היטב את מהותם ושייכותם של הקרבנות הלכה למעשה גם בזמננו, ברצוני לפתוח בסיפור נפלא אשר טמון בו מוסר השכל אקטואלי לעובדי ה' בכל עת וזמן:

התקופה: ימי הרת עולם, שלהי שנת תרע"ד. עמודי תבל התרופפו, מלחמת העולם הראשונה, שפרצה בליל תשעה באב באותה שנה, הייתה בעיצומה. הרוסים והגרמנים התכתשו זה עם זה על סיפוח שטחי ליטא תחת ריבונותם, והמלחמה העקובה מדם שהתחילה בסכסוך מקומי התרחבה באופן מפלצתי לרחבי אירופה כולה. עוד ועוד מדינות הצטרפו למעגל הלחימה, ובמשך חמש שנים גבתה את חייהם של מיליוני בני אדם.

גל עכור של הרס גדול וחורבן שטף את אירופה כולה, מתח רב שרר בכל מקום. כל נתין זר נחשד מיד כמרגל, ונחקר בעינויים קשים על ידי השלטונות. אך כמו תמיד, מי שבעיקר סבלו מכך היו היהודים. שנאת עשו ליעקב מעולם לא שקטה ונעלמה. הם ספגו את מירב ההתעללויות, העינויים, ההשפלות וההצקות. דמם הותר בפני כל מי שחפץ להרע להם.

כאשר המלחמה ניטשה באזור העיירה קְלֶם המשיך מרן הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, יחד עם עמיתו הגאון הצדיק רבי יוסף לייב ננדיק זצ"ל, לנהל בחירוף נפש את ישיבתם, הישיבה לצעירים המקומית. הפגזים התנפצו מעל לראשם, הדף היריות הרעידו את חלונות בית המדרש, והחשש מפני הבאות הורגש באוויר ועמד להם לרועץ. אך למרות הכל, תחת השראתם המקודשת התקיימו הסדרים, השיעורים והשיחות כרגיל, כבימי שגרה.

רבי אליהו חיזק את התלמידים, כדי לא לאפשר לשטן להחליש ולו במעט את חשקת התורה שבערה בישיבה, לא לאבד את יישוב הדעת, ולא לתת למורך הלב להשתלט על השיח: "אין מה לחשוש, תורה מגנא ומצלאל! כי הם חיינו ואורך ימינו! אדרבה, רק בזכות התורה ניצל מכל פגע ונזק!", חזר והשמיע באוזנם כל העת.

אך לצערו הגדול, דווקא כאשר תמו הדי הקרבות נאלצה הישיבה להיסגר. היה זה בעקבות כך ששטחי פולין וליטא שהיו עד המלחמה תחת השלטון הרוסי ונכבשו במהלכה על ידי הגרמנים, הפכו עם תבוסתם של האחרונים למדינות עצמאיות ושרטטו כל אחת לעצמה את גבולותיה מחדש. אז גברו החששות אצל חלק

גדול מהבחורים כי בקרוב ימצאו את עצמם כנתינים זרים בעיירות מוצאם, ומיהרו לשוב לביתם קודם שימנעו זאת מהם השלטונות. אולם לא איש כרבי אליהו יאמר נואש וירפה ידיים. תקופה קצרה לאחר מכן, כשהבחין כי ניתן לפעול בענין הקמת הישיבה מחדש, שם לדרך פעמיו ויצא לדרך רחוקה. הוא הסתובב בכל רחבי ליטא ובירר פרטים אודות בני נוער צעירים מקומיים שאינם מצויים במסגרות תורניות, ובפרט על אלו שלמדו בישיבתו לפני המלחמה. הוא נפגש אתם, עורר אותם על גודל הזכות להסתפח בנחלת בית ה', וניסה לשכנעם לבוא עמו לקלם להקים מחדש את הישיבה. כוחות רבים, תפילות ודמעות לוו למשימה הכבירה והקדושה הזאת.

רבי אליהו ניצל את המסע גם כדי לנסוך טללי אמונה, תקווה ושאיפה אצל אותם אנשים רצוצים, פליטי חרב, ובכל כוחותיו ניסה לאסוף את השברים ולאחות את הקרעים. הוא זירזם להתנער מההריסות, להשיל מעליהם את כאבם ויגונם; ובמקום לעסוק בחורבן האישי הנורא שחוו, להתמקד בהחזרת עטרת התורה ליושנה; להקים ישיבות, לייסד קהילות ולהשיב את חיי התורה והיהדות על כנם. בכל עיירה הוא התעכב יומיים-שלושה, ובכוחו הגדול כובש הלבבות פעל גדולות ונצורות לחיזוק הדת והרמת קרנה וכבודה של תורה.

במסגרת מסעו נקלע לעיירת שְקוֹדְוִיל בליטא, עיירה הממוקמת במרחק של כשלושים וחמישה ק"מ מקלם, ונודעה כעיר מלאה חכמים וסופרים, תחת הנהגת האב"ד, הגאון רבי אברהם יצחק

פרלמן זצ"ל הי"ד, בעל הפני אברהם'.

שם נכנס לדרוש בשלומו, תלמידו בן העיירה, העלם הצעיר מיכל שלפוברסקי, שלמד בישיבתו קודם המלחמה, בהיותו כבן שתים-עשרה בלבד. רבי אליהו אמנם קיבלו בחביבות ובחום, אך היישר פנה אל המטרה שלשמה בא: "מיכל יקירי! שמא תסכים לשוב אתנו לקלם, לפתוח מחדש את שערי ישיבתנו הקדושה?".

"מה?", תמה מיכל על עצם הרעיון, "כיצד מסוגל אני במצב קשה שכזה לנטוש את משפחתי ולנדוד למרחקים? הרי איש אינו יודע מה יילד יום והדרכים בחזקת סכנה הן?".

רבי אליהו לא נרתע למשמע הדברים, והיה נראה כי התכונן מראש לשמוע תגובה מעין זו. אולם במקום להעלים את הקושי, לייפות את המצב ולעגל פינות, בנסיון לשכנע את הבחור שכביכול אין לו ממה לחשוש, העמיד את האמת על השולחן כמות שהיא, ובחותם האמת שינק מבית קלם פתח ואמר:

"רש"י הקדוש בפרשת ויקרא כותב על הפסוק: 'ונפש כי תקריב קרבן מנחה להשם', כך: 'לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה. מי דרכו להתנדב מנחה, עני. אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו!'.

"כך גם בזמננו", אמר רבי אליהו לעלם הצעיר, "אנו בבחינת עניים, מעטים הם לומדי התורה בזמננו. סערות התקופה השביתו כליל את עולם התורה המפואר שהיה בליטא. אך בטוחני, כי מי שמוסר את נפשו כדי ללמוד תורה מתוך קושי וניסיון הרי זה נחשב אצל הקדוש ברוך הוא כאילו הקריב את נפשו. כי הדבר הגדול והחשוב ביותר אצל הקדוש ברוך הוא הוא לימוד התורה מתוך מסירות נפש, ומתוך מאמץ והקרבה".

רבי אליהו עצמו לא היה רק בבחינת 'נאה דורש' בדרישתו זו אלא גם 'נאה מקיים'. הוא סיפר לא אחת על חיי הדחק שחוהה הוא עצמו בצעירותו, כיצד קיים את דברי התנא באבות: "פת במלח תאכל מים במשורה תשתה ועל הארץ תישן", כפשוטו. הוא היה מתאר, כי בזמן שלמד בישיבה פיצרו מעט קש על הרצפה וכך ישנו, ומי שהיתה לו חזקה לישון על הספסל שפרה נחלתו, והתייחסו אליו כאל המאושר באדם...

אך למרות המצב הדל והקשה עמו התמודד, לא נמנע רבי אליהו מלשבר עצמותיו בעמלה של תורה, ולהתמסר בכל נפשו ומאודו לרכוש קנייניה.

הוא הכיר וידע, כי אם התנא אומר "כך היא דרכה של תורה", הרי שרק כך יזכה שתתקיים בידו התורה, ואם הקדוש ברוך הוא העמידו בנסיונות כאלו הרי אין זה אלא כי רצונו יתברך הוא שיקריב את נפשו לתורה, וחפץ לזכותו במעלה של "כאילו הקריב את נפשו"! את ההכרה הזאת של התמסרות והקרבה למען התורה תבע רבי אליהו מחניכיו, וביקש לסלול בפניהם את הדרך לעליה וצמיחה רוחנית.

הדברים שיצאו מלבו הטהור של רבי אליהו, לב חם ואוהב, גדוש באהבת תורה ויראת שמים, נגעו ללב הנער הצעיר, הציתו בו אש וקדת של מסירות נפש, ומיד החל להתכונן נפשית ופיזית לקראת

רבי אליהו אמנם קיבלו בחביבות ובחום, אך היישר פנה אל המטרה שלשמה בא: "מיכל יקירי! שמא תסכים לשוב אתנו לקלם, לפתוח מחדש את שערי ישיבתנו הקדושה?"

היציאה לדרך.

הוא הגיע לקלם יחד עם עוד עשרות בחורים מובחרים שחשקה נפשם בתורה, וזכה ליטול חלק בהקמת הישיבה המתחדשת. לימים יצאו ממנה מאורות גדולים שהאירו את שמי ליטא. אחד הבולטים שבהם היה העילוי הנודע הגאון רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל, שהרעיש את עולם התורה בגדלותו התורנית ובגאונותו המיוחדת.

שנים רבות לאחר מכן, כאשר גדל הנער ונעשה לאיש, זכה להימנות בין חשובי מרביצי התורה - הלוא הוא הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת צבי', מחבר הספרים הנפלאים 'תפארת אדם'.

כל ימיו זכר רבי מיכל את תוכן אותה שיחה מיוחדת ששמע מרבי אליהו בימי חורפו, ובכל שנה ושנה בהגיע פרשת ויקרא חידד באוזני תלמידיו את המסר הנוקב העולה מן הדברים כפרט ומפרשת הקרבנות ככלל:

"בעונותנו הרבים, כיום אין לנו עדיין בית המקדש, לא מזבח ולא קרבנות, אך חז"ל בכמה מקומות קשרו קשר אמיץ בין התורה ובין הקרבנות, ומעלותיהם זהות בעיני הקדוש ברוך הוא. אדם שמוסר נפשו על התורה וזובח למענה את כוחותיו ויכולותיו, אחד המרבה ואחד הממעיט, כיון שהדבר עולה לו בקושי והתאמצות נגרמת בכך נחת רוח עצומה לה' יתברך.

"הקדוש ברוך הוא חפץ בהקרבה שלנו לתורה, במסירת החושים ושעבוד הרצונות למענו יתברך, וזה חביב עליו כקרבנות וכאישים, ונחשב הדבר מבחינתו 'כאילו הקריב את נפשו'!

"נמצא, כי תכלית הקרבנות, שהיא עשיית נחת רוח לפניו יתברך, קיימת גם כיום באותה מידה, אלא רק באופנים אחרים".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

כשהייתי בחוץ לארץ ניגש אלי אדם לאחר תפילת שחרית ואמר לי: "רבאיי, תברך אותי שיהיה לי 100 מיליון דולר". לאחר מכן סיפרו לי שרכושו מוערך ב-50 מיליון דולר! יש לו חמישים מיליון! אבל הוא לא מרוצה. הוא רוצה 100 מיליון!

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על נמוכי הרוח הגדולים לפני ה'

"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו" (ויקרא א', א')

"ויקרא" נכתב עם א' זעירא

לבסוף מצא מוצא - אמנם הקב"ה אמר לו לכתב "ויקרא", אך לא אמר לו באיזה גודל יהיו האותיות. הוא החליט לכתוב את הא' קטנה. כך לא יפסול את ספר התורה, וגם לא ידגיש את חביבותו לפני ה' ולא יקבל את ההילה והכבוד, כאילו דיבר אליו הקב"ה כדבר איש אל רעהו, כי כאשר מרמים את ספר התורה הא' הזעירא אינה נראית מרחוק.

כה רבה הייתה ענוותנותו של משה רבינו!

הוא כיבד את ה' וקידש את שמו ברבים, אך כלפי חוץ התנהג ככל האדם, ענוותן ושפל ברך, "שייף עייל שייף ונפיק" (סנהדרין צח:). מתכופף ונכנס, מתכופף ויוצא, כדרך ענווה ובריחה מן הכבוד, ולא החזיק טיבותא לנפשיה, וכפי שהעידה עליו התורה: "והאיש משה עָנָן מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג).

ומדוע בחר משה רבינו להקטין רק את הא' כי א' היא האות שערכה בגימטרייה הוא המעט ביותר מבין האותיות. ר' שווה מאתים, י' שווה עשר. א' שווה רק אחד, וגם את האחד הזה החליט משה רבינו לקצץ... כה הקטין את עצמו לפני הקב"ה!

חיבת הקב"ה לענווים

הקב"ה, שאוהב את הענווים, אמר לו: "משה, אני רואה שבקולמוס נותר דיו... כתבת פחות ממה שאמרתי לך, כי נתתי לך דיו בכמות מדויקת. כך אתה עושה?!".

מיד לקח הקב"ה את שארית הדיו - שהיה כמובן רוחני וגבוה מאוד - ומרח אותו על מצחו של משה רבינו.

המתבונן בספר התורה רואה כי ישנה סימטריה במילים הכתובות בו. אי אפשר לשנות את גודל האות הכתובה, ועליה להישאר באותו גודל. אם הסופר התחיל לכתוב באותיות קטנות עליו להמשיך כך, ואם התחיל באות גדולה חייב כל הספר להיות בגודל הזה. סופר צריך להיות אמן בהשוואת המידות, ולהיזהר ביותר שלא לכתוב בשינויים.

והנה, תיבת "ויקרא" הכתובה בספר התורה שונה בצורתה. האותיות ו' י' ק' ר' כתובות בגודל אחד, אך האות א' קטנה וזעירה, כמעט ואינה נראית.

הלוא דבר הוא! ודאי ישנו עניין המסתתר מאחורי הא' הקטנה הזו, ויש לדעת אותו ולהבינו.

וביארנו רבותינו (על פי בעל הטורים, כאן), שכל פרשה אשר רצה ה' יתברך שמושה יכתב היה נותן לו עבודה את הדיו מן העולם העליון. משה היה מקבל דיו באפן מדויק, וכותב בדיוק את מאמר ה'. לא היה מיתר מילה ואפילו לא אות אחת. בדיוק נמרץ לפי הדיו שנתן לו הקב"ה! (ראה שמות רבה מז, ו).

זוהי תורתנו, המיוחדת במינה - אין בה שום תג שלא נאמר למשה רבינו לכתבו!

והנה, הגיע ספר ויקרא, והקב"ה אומר למשה שיכתוב "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד".

אמר משה רבנו: כיצד אכתוב על עצמי שה' יתברך קרא לי? קריאה היא לשון חביבות, כדבר איש אל רעהו. מלאכי השרת המחבבים זה את זה משתמשים בלשון זו, כמו שנאמר: "וקרא זה אל זה ואמר" (ישעיה ו, ג), ופירש רש"י שם: "לשון שמלאכי השרת מדברים בו". אולי אכתוב "וידבר"? לא, חס וחלילה. מילה אחרת פוסלת את ספר התורה! חייבים לכתב בדיוק כמו שהקב"ה אמר.

אולי אכתוב "ויקר", שהוא לשון ארעי וטומאה כמו שנגלה ה' אל בלעם, שנאמר: "ויקר אלקים אל בלעם" (במדבר כג, ד)? חלילה לי - גם כך אפסול את ספר התורה!

כך עמד משה ולא ידע מה לכתוב - מחד גיסא לא רצה לשנות, ומאידך גיסא ענוותנותו לא נתנה לו לכתוב "ויקרא" כרגיל.

כתוצאה מכך החל קורן עור פני משה, ובני ישראל חששו מפניו - "וייראו מגשת אליו" (שמות לד, ל). כשמאירים בפרוז'קטור לתוך העיניים אי אפשר להסתכל. לכן שם משה על פניו מסווה כדי שיוכלו לדבר אתו.

בזכות מה זכה באור עליון כזה, אשר כולם פוחדים ורועדים ממנו? בזכות ענוותנותו!

ככל שאדם משפיל עצמו יותר כדרך שעשה משה שירד עד לא' הקטנה, וגם אותה הקטין - כך הוא זוכה לגדלות. לפעמים סבורים אנשים, שכשהם מבליטים את עצמם הם יהיו חשובים יותר לפני ה', אך ההיפך הוא הנכון, הצנעה היא האהובה לפני ה'.

משה זכה בשל ענוותנותו להיות אהוב, חביב, נחמד ונעים לפני ה' יתברך, עד כדי כך שהקב"ה הקדים את שמו לפני שמו יתברך, שנאמר: "ויקרא אל משה". רק אחר כך "וידבר ה' אליו", כמאמר רבותינו (ילקוט שמעוני - שמואל א רמז קיא), שכל הבורח מן השררה, השררה רודפת אחריו.

תכלית הקרבן - שישפיל עצמו

הקרבנות מובאים "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן". זאת מפני שבאה התורה להדגיש, שהמקריב צריך לחוש עצמו כבהמה - או לי! מה עשיתי! איך הכעסתי את בוראי!

תכלית הקרבן היא להביא את האדם להמעיט עצמו ככל יכולתו, ועל ידי שפלות זו יתרומם ויתקרב אל ה' יתברך.

וזהו שאמר הכתוב (תהילים לו, ז): "אדם ובהמה תושיע ה'", ודרשו חז"ל (חולין ה:): "אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה".

על הפסוק בישעיה (נו, טו) "כי כה אמר רם ונשא... מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח", נחלקו בגמרא (סוטה ה). האם הכוונה "אתי דכא" - כלומר, השי"ת מרים אליו את השפל, או "אני את דכא" - שהוא יתברך יורד אליו. ואומרת הגמרא: "מסתברא כמאן דאמר אני את דכא" - לא שארים את השפל אלי, אלא אני ארד אליו, שהוא דכא ושפל רוח.

הרי לנו, כי מי שמשפיל עצמו זוכה שהקב"ה ירד אליו. שהרי הניח הקב"ה את כל ההרים והגבעות הגבוהים שבעולם, ולא השרה שכינתו אלא על הר סיני שלא החשיב והעריך את עצמו.

וזהו שאמר רבי לויטס (אבות ד, ד): "מאוד מאוד הוי שפל רוח שתקוות אנוש רימה".

התורה מתקיימת במי שדעתו שפלה

בכל עניין צריך האדם לדעת להשפיל עצמו, אך לצורך לימוד התורה הדבר מוכרח! התורה אינה יכולה לשכון במקום גבוה, ועל האדם להשפיל עצמו כדי לזכות בה.

כך אמרו חז"ל (תענית ז): "למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב: 'הוי כל צמא לכו למים' - לומר לך: מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". הקב"ה משרה שכינתו ונותן חכמה ותבונה רק לאותו אדם

שמשפיל את עצמו.

"כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה" - אומר רבי יהושע בן לוי (סוטה שם) - "שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שכר עולה בידו; מנחה - שכר מנחה בידו; אבל מי שדעתו שפלה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, שנאמר: 'זבחי אלוקים רוח נשברה' (תהילים נא, יט). ולא עוד, אלא שאין תפילתו נמאסת, שנאמר (שם): 'לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה'" - הקב"ה מייקר את תפילתו של אדם המשפיל עצמו ומקבל אותה!

והאיש משה ענו מאד

על משה רבינו נאמר (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה" - משה רבונו הרגיש שכל אדם בעולם יקר וחשוב ממנו.

הדבר תמוה, איך ייתכן לחשב כך? הלוא משה ידע שה' מדבר אתו, הוא ידע שרק הוא, מכל הבריות שבעולם, זכה לעלות לשמים למשך ארבעים יום וארבעים לילה, ובכל אותו זמן לחם לא אכל ומים לא שתה. איך הוא הגיע למסקנה שישנם אנשים פשוטים שהם טובים ממנו?

אלא, שאמר משה רבינו: ריבונו של עולם, הרי בחרת בי ולקחת אותי לשמים - "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם" (תהילים סח, יט). אתה נתת לי את התורה, ואתה הוא זה שהגבתה ורוממת אותי. וכי יש כאן משהו משלי? וכי אני עשיתי דברימה לצורך זה?

הרי אילו היית מרים מישהו אחר היה גם הוא זוכה לעלות לשמים. אם כן, מה לי להתרברב ולהרגיש עצמי חשוב? הרי הכל ממך, ריבונו של עולם! כמה אראה את עצמי חשוב? על מה ההילה והכבוד?!

שאל ה'חתם סופר' זצוק"ל את תלמידיו: מהי, אם כן, גדולתו של משה רבינו? הרי לכאורה הצדק עמו. כל אדם ואדם שה' יתברך היה לוקח אותו ונותן לו את התורה היה נעשה רבן של ישראל ונביא ה'! גם אילו היה לוקח אותי הייתי נעשה גדול!

גדולתו היא, השיב ה'חתם סופר', שה' בחר בו ולא במישהו אחר! ומדוע בחר ה' בו? - מחמת הענווה העצומה שהייתה בו. הוא לא הרגיש שיש לו איזו מעלה פרטית, אבל הקב"ה ראה את מעלותיו הגדולות ובחר בו.

עקב ענווה - יראה, עושר, כבוד וחיים

רבינו בחיי, בתחילת פירושו לספר ויקרא, מאריך במעלת מידת הענווה, שזוהי כל תכלית הקרבת הקרבן. "אדם כי יקריב מכם" - כלומר, על האדם להקריב מעצמו, לחתוך מעצמו דברים, וכך ייהפך להיות קרבן ראוי לפני ה'.

ממידת הענווה, הוא כותב, "שיהיה האדם ביישן וסבלן, מכבד את הבריות ומדבר בטובתן של הבריות, ויהיה שומע עלבונו ושותק".

הוא מביא את דברי שלמה המלך ע"ה במשלי (כב, ד) "עקב ענווה יראת ה' עושר וכבוד וחיים". הוא מבאר, כי בעקבות הענווה יקבל האדם ארבעה דברים - יראה, עושר, כבוד וחיים.

ממידת הענווה שהיא מידה גופנית, יוכל האדם להגיע למידת

רבנות כדי לפרנס את בני ביתו, שכן לא רצה ליפול למעמסה על חמיו, שגם בו נגעה יד ה'.

הוא הגיע למשרת הרבנות רק מתוך אונס!

ישנם אברכים שמצהירים שהם לומדים כדי לקבל משרה רבנית... חלילה לאדם לחשוב כך! אדם צריך לדעת שהוא לומד תורה כדי לדעת את התורה. הוא יקבל על עצמו עול רבנות רק אם יהיה הכרח, והוא יאלץ לעזוב את גן העדן הנפלא הזה של לשבת וללמוד ולהעמיק בתורת ה' באין מפריע למען שמו יתברך.

הכתוב אומר: "בהלו נרו עלי ראשי" (איוב כט, ג) - הגעגועים והשאיפה היא לאותן שעות שבהן אינך מופרע משום עניין ואתה עולה ומתעלה...

למרות ההכרח, כותב רבי עקיבא איגר, תמיד חיפש דרכים להיפטר מן הרבנות. הוא ניסה למצוא נדיבים שיחזיקו בו ובמשפחתו, כדי שיוכל לשבת ולעסוק בתורה לשמה לשם שמים ולהעמיק בה באין מפריע. הוא כותב דברים סוערים הבוקעים ממעמקי לבו הטהור, שבהם הוא מתחנן לידידיו שיעזרו לו להיפטר מאותה רבנות.

"אתור דרך למצוא מנוח לפרק על הרבנות, ולישב כאחד ההמונים, באשר ידוע לכם כי מאסתי בה הרבה, אתה ה' ידעת את כולה. מלבד אימת ההוראה לחסר דעת כמוני" (אגרת קט).

רבי עקיבא איגר לא היה רק גאון, הוא היה גאון הגאונים, והיו בדורו גאונים רבים! בפסקיו הוא מביא דעות גם מגדולי ספרד, וכלם משתוממים איך ידע את הדברים הללו. לא היה דבר שלא העמיק בו ולא חיטט בו כדי להביא סברותיו. באותם ימים היו הרבה ספרים סגורים בכל מיני מקומות נידחים, והיה קשה ביותר להגיע אליהם, אך רבי עקיבא איגר הצליח לדעת כל זאת!

עם כל זאת הוא מכנה את עצמו "חסר דעת"...

הוא מוסיף וכותב: "בכל עת כאילו גיהינום פתוח תחתיו, וכוונתו לדברי חז"ל (יבמות קט:), שדיין צריך להרגיש "כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו, וגיהינום פתוחה לו מתחתיו".

עוד הוא כותב: "גם קשה בעיני עניין הפרנסה, להטיל עול על הציבור על לא דבר, בלי יגיע כפיים, וליקח מיחידים אשר אולי קצתם נותנים מחמת בושה בלי רצון נפשם. באמונה, כי רב תפילותיי בימים הקדושים להוציאני ממסגר אסיר הזה..." - אני אסור! הוציאה ממסגר נפשי!

"ואנוכי לא מצאתי מנוח לנפשי כלל וכלל. גם זוגתי הצדקת, נשמתה בגן עדן, הסכימה אתי בדבר הזה, והוסכם בינינו שאם יזכנו ה' ונגדל בנינו להשיאם, אזי נשב במנוחה בפת חרבה ומים לחץ, ולעבד את ה'..."

המשרה שמצא ה"ז לעצמו

"לדעתו", ממשיך רבי עקיבא איגר זצוק"ל בדבריו המאלפים, "בוחר אנוכי יותר להיות שמש בבית הכנסת או שומר לילה, להתפרנס מיגיע כף, וללמד רב היום".

רבי דוד סגל זצוק"ל, הלוא הוא ה"ז, שהיה גאון עולם, ישב ועסק בתורה. אשתו, שבאה מבית חשוב, ראתה כי הפרנסה דחוקה ביותר

היראה שהיא מידה שכלית. כמו כן יזכה לעושר - אין הכוונה לרכוש שיהיה לו בבית, לשפע ניירות, אלא "איזהו עשיר השמח בחלקו" (אבות ד, א).

אדם כזה תמיד שמח. כשמתעניינים בשלומו הוא עונה: "ברוך ה', מצוין".

- "אבל חסר לך..."

- "לא, לא, הכל בסדר, ברוך ה'!"

כזה הוא בעל ענווה - תמיד שמח בחלקו, ואילו בעל גאווה כל הון ימעט בעיניו. תמיד יוכל להצביע על משהו שחסר לו. את זה עדיין אין לי... לזה עדיין לא הגעת...!

כשהיית בחוץ לארץ ניגש אלי אדם לאחר תפילת שחרית ואמר לי: "רבאיי, תברך אותי שיהיה לי 100 מיליון דולר". לאחר מכן סיפרו לי שרכשו מוערך ב-50 מיליון דולר! יש לו 50 מיליון! אבל הוא לא מרוצה. הוא רוצה 100 מיליון!

חז"ל (קהלת רבה א, ג) אמרו: "אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו". הדבר תמוה, הרי הכלל הוא: "יש לו מנה רוצה מאתיים", ואם כך, לכאורה יש לו חצי. מדוע אמרו שאפילו חצי אין לו כאשר הוא מת?

אלא, ש"יש לו מנה רוצה מאתיים" אינו בא לומר שהוא רוצה מאתיים יחד עם מה שיש לו. הוא רוצה מאתיים מלבד מה שיש לו. הוא רוצה שיהיו לו שלוש מאות בסך הכל. לכן אפילו חצי אין לו, יש לו רק שליש... (ראה 'משכני אחריו' שמות ח"ב עמוד רע"ג-רע"ה). כשאדם חסר סיפוק מכל הרכוש שנתן לו הקב"ה הוא כל הזמן מרגיש חסר. "ולא ידע כי חסר יבאנו" (משלי כח, כב) - תמיד הוא חסר, ולא סתם חסר, אלא חסר כפליים ממה שיש לו.

בעל הענווה, לעומתו, זוכה לחיים טובים, כפי שכותב רבנו בחיי: "כי המתאווה אל היתרונות, הנה הוא דואג כאשר לא יעשיר ולא יקום חילו כתאוות נפשו, וחיוו חיי צער על שלא השיג כל חפצו, והדאגה מקצרת החיים. נמצא מצטער על עולם שאינו שלו. אבל השמח בחלקו לא ידאג על מה שלא קנה, ויימלט מן הדאגה, ויחיה חיי שלוה".

זהו שאמרו חז"ל (יבמות סג:): "אל תצר צרת מחר, כי לא תדע מה ילד יום, שמא מחר בא ואיננו, נמצא מצטער על העולם שאין שלו".

שנאה נפשו את הכבוד הבא מן הרבנות

רבי עקיבא איגר זצוק"ל כותב על עצמו (אגרות, אגרת יח): "מעודי שנאתי הרבנות, והייתי בורח כמטחווי קשת מהינשא על בני אדם...". לאחר נישואיו ישב רבי עקיבא איגר ושקד על התורה ועל העבודה בעיר ליסא. הוא היה סמוך לשולחן חותנו, שסיפק לו את כל צרכיו, וכלל לא היו לו דאגות פרנסה. הוא כותב, כי אילו היו מציעים לו אז משרת רבנות היה בז לך, וכצחוק היה בעיניו.

אלא שההכרח לא יגונה, והתקיים בו מאמר חז"ל (מועד קטן טז:): "כל הלומד תורה מבפנים - תורתו מכרזת עליו מבחוץ".

בעיר פרצה שריפה אשר כילתה את כל רכושו. במצב הזה לא נותרה לו שום ברירה אחרת להתקיים אלא על ידי שיקבל על עצמו משרת

ודחקה בו לקבל איזו משרה.

באחד הימים בא לאשתו ואמר לה: "מצאתי משרה, ברוך ה'!". הרבנית שמחה מאוד, והם נטלו את מטלטליהם הדלים והגיעו בערב שבת לעיירה מסוימת, שם השתכנו בבקתה דלת מראה. הרבנית תמחה מעט, אולם הניחה כי זהו מקום זמני עד אשר יוכן בית גדול למגורי הרב.

בבוקר יום השבת פנתה הרבנית להתפלל בעזרת נשים. היא התפללה ולא עקבה אחר מקום בעלה. הניחה כי מן הסתם הושיבוהו במזרח לפי גדולתו. לפתע שמעה את קולו נשא ברבים: "יעמד ר' פלוני... הציצה, ולא האמינה למראה עיניה - בעלה הגאון משמש כגבאי בבית הכנסת? עוד רגע ושוב הוא מכריז: "יעמד ר' אלמוני"... היא לא הייתה יכולה לשאת את הדבר וצנחה ארצה מתעלפת. הנשים מסביבה העירו אותה בבהלה: מי היא? האם היא מרגישה טוב?

"אני אשתו של ה"ז, הגאון רבי דוד סגל", השיבה.

"איזה גאון?", תמחה כולם.

התגמגמה: "האיש ששמתם עליכם לגבאי"...

עד מהרה הגיעה הידיעה לגברים ועיניהם חשכו. רב המקום ניגש אל הגבאי החדש בחיל וברעדה, תוך שהוא מפנה את כסאו. "כבודו הוא הרב כאן! אם יסכים אשרת אותו בחפץ לב!". זאת הייתה המשרה שמצא ה"ז לעצמו - גבאי בית הכנסת... כך התייחסו גדולי ישראל לעצמם.

קצתי בחיי מפני הרבנות!

באותה איגרת (יח) כותב רבי עקיבא איגר זצוק"ל: "מעודי שנאתי הרבנות, והייתי בורח כמטחוו קשת מוהינשא על בני אדם... כל מגמתי לעזוב הרבנות... ומוצא אני לפניי מר ממוות עניין הרבנות. 'ומה יצדק אנוש כי יישב בראש, להינשא על כל בני אדם, כקטן כגדול יחדיו... ולהכות כולם באמרי פיו' - הרב יושב ואומר: "אתה חייב", "אתה זכאי", "אתה חייב מדין מלכות", "אתה חייב נזיפה"... איך אני יכול להכות את כולם באמרי פי?!

"קורא אני על זה: מסייע אבנים יעצב בהם בוקע עצים יסכן בהם" (קהלת י, ט)... נטבעתי במצולות הרבנות, אשר לי לאבן נגף לגופי

**רבי עקיבא איגר לא היה רק גאון,
הוא היה גאון הגאונים, והיו בדורו
גאונים רבים! בפסקיו הוא מביא
דעות גם מגדולי ספרד, וכלם
משתוממים איך ידע את הדברים
הללו. לא היה דבר שלא העמיק בו
ולא חיטט בו כדי להביא סברותיו**

ונשמתי ר"ל". טבעתי, ריבוננו של עולם!

"אמרתי: יעבר עלי מה, אעשה גם אנכי לביתי, לעבד ה' כאשר עם לבבי... ה' יודע גודל צערי, ומיעוט חלבי ודמי בכל יום. קצתי בחיי מפני הרבנות!

"הכי היושב ברבנות עבד ה' יקרא?! רבים חללים הפילו הרבנות וההתנשאות, זולת הגדולים אנשי ה', היודעים בנפשם שלא יתנו אותם לחטוא... ורעיוני לא ישקיטו מלחשב מחשבות להימלט מזה".

רבי עקיבא איגר מפחד! ומה נאמר לנו ומה נדבר!

והוא מסיים את מכתבו הנרגש והסוער: "אשרי אנוש יעשה זאת ואדם יחזקני להוציא מחשבתי לפעל, מעלה אני עליו כאילו קיים נפש מישראל". רבי עקיבא איגר הרגיש עצמו כמת, וחש בפועל את דברי חז"ל (פסחים פז): "אוי לה, לרבנות, שמקברת את בעליה", וכל זה מחמת ענוותנותו המופלאה.

הרי לנו עבודה של מידות ועבודה של ענווה אמתית - עבודתו של עבד ה' הדבוק בקונו!

(מתוך הספר 'משכני אחריו')

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

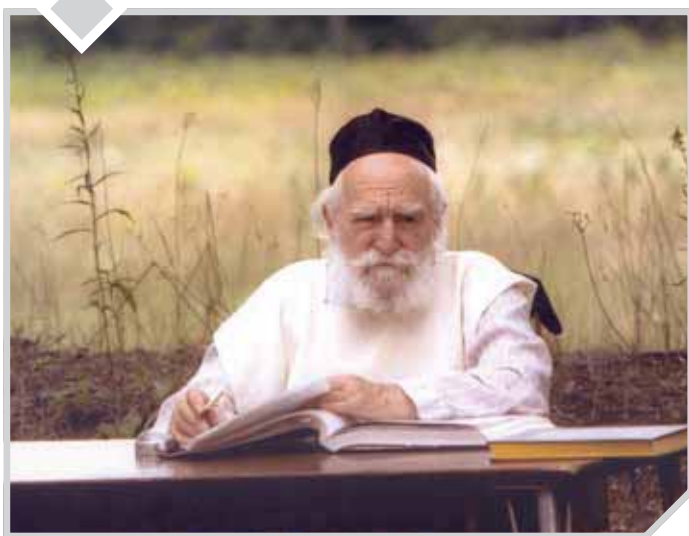
הפורתח
בכל יום...

המייל היומי של 'דרשו'

נכנסה הכלה בוכייה וסיפרה שהיא ירושלמית, והוריה עניים מרודים. שידכוה עם בחור אמריקאי ממשפחה אמידה, והחתונה תיערך בארצות הברית, אבל אין לה כאן איש והיא תלושה ובודדת... שאלתי: "ומה בידי לעשות?!", אמרה: "שהרב יגיע לחתונה ויציג עצמו כבן משפחתי, מיד יעלה ערכי בעיניהם". תמהתי: "איך אשקר ואגנוב דעת הבריות, חלילה?"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, עם סיפור מדהים,
על ענוותנותו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל

"ויקרא אל משה" (ויקרא א', א')

כתב בעל הטורים, אל"ף דויקרא זעירא. שמשה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא 'ויקר' לשון מקרה, כאילו לא דיבר הקדוש ברוך הוא עימו אלא בחלום וגו', ואמר לו הקדוש ברוך הוא לכתוב גם האל"ף.

סיפר אחד התלמידים, שהסיע את פוסק הדור הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בהתנדבות, במשך תקופה ארוכה, שכידוע, היה זמנו דחוק ורגעיו ספורים, מדודים ומדוקדקים. באחת עשרה בלילה עלה על יצועו, ובשלוש לפנות בוקר קם לסדרי לימודו, ההוראה בישיבה, המון תשובותיו להלכה, עריכת ספריו הרבים, ויחד עם זאת נשא במשא הכלל. פעם השתתף באסיפה חשובה עם רעיו, מנהיגי יהדות ארצות הברית, הגאונים רבי אהרן קוטלר ורבי יעקב קמינצקי זצ"ל. ליבנו את הטעון ליבון, הכריעו בנושאים שעמדו על הפרק, ובשעה עשר ביקש רשות להיפרד. נכנס לרכב, וביקש לנסוע לאולם שמחות פלוני. נערכת שם חתונה. התעניין הנהג: "חתונת תלמיד?", ורבי משה השיב: "לא".

שאל: "בן משפחה?" וענה: "אילו היה זה בן משפחה היתה הרבנית מצטרפת".

לא שאל עוד. הבין שזה איזה מקורב, מעשים שבכל יום. לפעמים פקד שלוש, ארבע וחמש חתונות בערב. נכנס, איחל וברך, שימח וריגש, ופנה לשמחה הבאה.

הגיעו. החנה את המכונית ויצא ללוות את הפוסק הנערץ. איזו התרגשות עורר בכניסתו. המחותן חרד לקראתו, ורבי משה הרעיף עליו ברכות מאליפות. "אני מצד הכלה", הציג עצמו. "קרוב שלה, ומכיר אותה אישית. זכיתם באוצר, דעו להעריך אותנו!", והנהג שומע ומשתאה.

גם המחותן יצא מגדרו: "לא ידענו שהרב קרוב ומקורב, היינו מזמינים אותו לחופה!", ורבי משה ענה: "בשמחה הייתי משתתף, אבל אני בא מאסיפת רבנים חשובה בענייני הכלל. עזבתי לפני שהסתיימה ומיהרתי לכאן!"

מיד ליווהו לשולחן ה'מזרח', ושלא כמנהגו ישב זמן רב. תור ארוך השתרך לאחל לו 'מזל טוב', שהרי קרוב משפחה הוא, וכל אחד מהמוזמנים הציג עצמו, פרט את קירבתו והביע את שמחתו על שעכשו מחותן הוא עם גדול הדור. ורבי משה מתברך ומברך בסבלנות ומאור פנים, וממתין בסבלנות עד שהחתן והכלה יצאו מחדר היחוד. ואז, לצלילי התזמורת, קם ורקד עם החתן. ההתלהבות הרקיעה שחקים. שב ושיבח באוזני החתן את הכלה וייחוסה, אישיותה ותרומיות מידותיה. נפרד בברכות מבעלי השמחה ופנה אל ילדה קטנה: "התואילי נא לקרוא לכלה, בבקשה לגשת אל המחיצה?!".

הכלה ניגשה, ורבי משה ניגש בלוויית הנהג אל המחיצה. התרגשה כל כך. אמר: "הלא קרובתי את, חייב הייתי לבוא. למשפחה יפה נכנסת", וברך בלי די, כשהכלה דומעת ומתייפחת ועונה 'אמן' בכל ליבה.

ברכב התרווח רבי משה. "כבר לא נותר הרבה זמן לישון", הפטיר, "אבל אין ברירה, יש דברים שחייבים להעשות".

"אפשר לשאול?", ביקש הנהג. הרשות ניתנה.

"בדרך לאולם אמר הרב שאין זו משפחה. והראיה, שהרבנית לא באה".

"אספר לך", ענהו. "לפני כמה ימים ישבתי ולמדתי. הרבנית נכנסה: 'הגיעה כלה ורוצה להתברך'."

וכאן המקום לציין, שרבי משה היה עניו בתכלית הענווה, והסיפורים על ענוותנותו מבהילים. הוא מצא לנכון להצטדק על ברכותיו, שהיה להן כח מופלא. ממש: "ותגזר אומר ויקם לך" (איוב כ"ב, כ"ח. שבת נט, ע"ב, ועוד). וכתב ("אגרות משה" חלק ח', יורה דעה ד', סימן נ"א), שמוטל חיוב על כל אדם מישראל להתפלל על חברו ולברכו. ואמרו חז"ל (בבא בתרא קטז ע"א) שמי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר: "חמת המלך [גרמה שישגרו] מלאכי מות, ואיש חכם יפרנה" (משלי ט"ז, י"ד). וכתב ה"נימוקי יוסף" (שם) שהמנהג בצרפת, שכל מי שיש לו חולה מבקש מפני הרב התופס ישיבה שיברך אותו.

"וממילא, אף שאיני מחזיק עצמי אף מחכמי הזמן, מכל מקום כיון שהחולה מחזיק אותי לחכם, ובדן הוא צריך להחזיק כן, מצד שאני מחזיק ישיבה ואומר שיעורים, ומן הספרים שחיברתי, הרי הולך למקום שהגמרא צוותה לילך. ובזכות אמונתו בדברי חז"ל, יקבל השם יתברך גם תפילתי וברכת". איזו ענווה! נשוב לסיפורו:

"הוריתי שתבוא, בירכתי בכל לב ושבתי לתלמודי.

כעבור כמה רגעים נכנסה הרבנית, וסיפרה שהכלה עומדת בפרוזדור ומתייפחת. אינה יודעת מה הענין, והכלה מסרבת לומר. ביקשתי שתכנס. נכנסה בוכיה וסיפרה שהיא ירושלמית, בת הישוב הישן, והוריה עניים מרודים. אין להם פרוטה לפרטה. שידכו עם בחור אמריקאי ממשפחה אמידה, שהודיעה שכל ההוצאות עליה, בתנאי שהחתונה תיערך בארצות הברית. באין ברירה הגיעה, אבל אין לה כאן איש. בכייה גבר. היא נכנסת למשפחה זרה וענפה, מלוכדת ומאוחדת, והיא תלושה ובודדת..."

"שאלתי: 'ומה בידי לעשות?!'."

"אמרה: 'שהרב יגיע לחתונה ויצג עצמו כבן משפחתי, מיד יעלה ערכי בעיניהם ויתייחסו אלי בכבוד ובהערכה'."

"תמהתי: 'איך אשקר ואגנוב דעת הבריות, חלילה?'"

"אבל חז"ל העלו על נס חכמת בני ירושלים (איכה רבתי א', א'-י"ג י"ט). אמרה: 'רבי, וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל?! (בבא קמא קט ע"א, תורת כהנים בהר ד'). שאין לך מי שאין לו קרוב, כל זמן שלא כלו בני יעקב (רש"י סנהדרין סח ע"ב). אם כך קרובה אני, גם אם קרובה - רחוקה. ניחא, הוציאה מתיקה הזמנה ונתנה לי..."

הנה כי כן, הובהר איך הציג עצמו כקרוב לכלה. ובאמת 'מחותן' היה משני הצדדים בשווה...
נשארה שאלה אחת: "הרב הגיע, אפוא, להציג עצמו בפני משפחת החתן כקרוב של הכלה".

"-אמת".
"ועשה כן, ושמוחו בו, והשעה התאחרה, והוא זקוק להחליף כח לקראת יום המחרת, וכל דקה יקרה!"

"-אמת".
"מה ראה להתעכב ולשלוח לקרוא לכלה, להמתין לה ולברכה? הלא כבר התברכה מפיו!"

"-הלא תבין", הסביר רבי משה בנועם שיחו, "היא ביקשה שאבוא, היה חשוב לה שאבוא, תלתה בכך תקוות רבות למעמדה ומקומה במשפחתה החדשה. בעוד שעה-שעתיים תסתיים החתונה, ולבטח תשאל את בעלה האם הייתי, ותשמח".

"אבל בינתיים, תהיה לפחות שעה-שעתיים בצבת הספקות. אמנם משמחים אותה ומחוללים סביבה, אבל אינה רגועה, אינה שמחה לחלוטין".

"אם אני יכול לחסוך ממנה שעה של מתח, לא אעשה זאת?!..."
אח, זה מבט יהודי! מבט של גדול בישראל!

(מקרבן לתורה')

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום...

המייל היומי של 'דרשו'

הוא סיפר לי כי שם לב שבכל יום בקביעות, חוק ולא יעבור, אחרי הצהרים, הגבאים מניחים לפני האדמו"ר מבאבוב זצ"ל כמה עוגיות. אחד מבאי הבית תפס אומץ ושאל אותו: "רב'ה, מה הקיכלאך האלה? מה הסיפור עם העוגיות הללו?"

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל בסיפור המיוחד על העוגיות של האדמו"ר מבאבוב זצ"ל

"אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לָהּ" (ויקרא א', ט')

ובלבד שיכוון לבו לשמים!

שנינו במשנה (מנחות קי ע"א): "נאמר בעולת בהמה 'אשה ריח ניחוח', ובעולת עוף 'אשה ריח ניחוח', ובמנחה 'אשה ריח ניחוח', לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוון ליבו לשמים".

זו הנקודה, והיא התכלית: "שיכוון ליבו לשמים!".

תשמעו סיפור כיצד נראה "יכוון ליבו לשמים".

בהיותי באמריקה, הצטרף אלי לעזרתי יהודי חשוב. הוא הרבה להתחסד איתי, נסע עימי עד סן פרנסיסקו, וגם לפיטסבורג ולעוד מקומות. הוא שליט"א היה מקורב גדול לרבי מבאבוב זצ"ל.

הוא סיפר לי כי במשך השנים שם לב לדבר מעניין: בכל יום, בקביעות, כאילו חוק ולא יעבור, אחרי הצהרים בשעות ארבע-חמש, הגבאים מניחים לפני האדמו"ר כמה עוגיות פשוטות, קיכלאך. הרבי מברך עליהן ברכת 'מזונות', ואחרי האכילה מברך 'על המחיה'.

כיצד הבחינו בקביעות זו של אכילת העוגיות? כי פעם אחת קרה שאמרו לו - "אין קיכלאך, עוגיות, אולי נביא תחתם תפוחים?". אמר הרבי: "לא, אני רוצה את הקיכלאך"... לא היה ברור מה המטרה שלו בעוגיות הללו. הרבי לא ביאר מעולם מה כוונתו באכילת העוגיות.

אבל, כמה זמן צדיקים יכולים להסתיר את מעשיהם הטובים...?

היה זה חודשים ספורים לפני פטירתו לשמי רום. אחד מבאי הבית תפס אומץ ושאל אותו: "רב'ה, מה הקיכלאך האלה? מה הסיפור עם העוגיות הללו?".

השיב הרבי: "הברכה היחידה שאומרים בה: 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה', היא ברכת 'מעין שלוש'. לא בברכת המזון, ולא ב'בורא נפשות', רק ב'מעין שלוש', אנו אומרים ומבקשים 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה'. אינני יכול לעבור יום אחד בלי לומר לקב"ה ולבקש - 'ונברך עליה בקדושה ובטהרה'".

כמה צריכים אנו חיזוק בזה, כמה עלינו לשעבד את הלב לברכות ולתפילות!

אנחנו מתפללים שלוש פעמים ביום, צריך לראות שלא נכנסים ל'מלומדה'. צריך חיזוק.

כאן המקום להעיר: פעמים רבות אדם נכנס לביקור אצל חברים, בני משפחה, או שנמצא בבית לבדו, הוא טועם ואוכל חתיכת עוגה שהגישו לו, ביסקוויט וכדומה. באמצע אכילתו או בסיום אכילתו, הוא נכנס לשיח עם מישהו, מדבר ומשוחח, לפעמים שיחה מאוד

רצינית, מדבר, ושוכח לברך 'על המחיה'. קורה, הרבה פעמים. או בהבדלה: עושים הבדלה, ואחרי הבדלה עסוקים מיד בדבר אחר, כגון שמביאים הדס או נר לברך עליהם, או שאומרים זה לזה "שבע טוב", ושוכחים לברך "על הגפן", מפסידים את הברכה, וברכת 'מעין שלוש' היא ספק דאורייתא!

מה יש לעשות כדי לא להיכשל? להתרגל מיד בסיום אכילת המזונות, לומר ברכת 'על המחיה'. לפני הכל לברך, אחר כך בבקשה, תיכנס לשיחה כחפצך, גם בברכת 'אשר יצר' פעמים רבות קורה כעין זה: הוא שוכח.

הערה נוספת לגבי אכילת מזונות: באים להתארח, לבקר בבית ידיד או משפחה, המארח מניח על השולחן מגש עם מזונות. הלא כולנו בעלי נימוס, דרך ארץ, לכן קורה שנוטלים חתיכה קטנה מפני הנימוס, אומרים ברכה ראשונה ובכך מסתפקים.

אם נשאל את המתארח: האם בחתיכה יש כזית? האם אתה בטוח שאין בה כזית? הוא ישיב: "באמת אני לא יודע..."

אם ככה, מה קורה איתך, מה אתה עושה?! אם יש בחתיכה כזית ולא תברך ברכה אחרונה, לא טוב. ואם אין בה כזית ותברך - ברכה לבטלה! לכן אין ברירה, אל תתבייש, טול כזית ברווח ואל תכניס את עצמך לספקות. כי יש דעות שכזית זה שיעור קטן מאוד - לחומרא, ויש דעות לאידך גיסא.

"ונברך עליה בקדושה ובטהרה" - שכך תהיינה הברכות שלנו, בקדושה ובטהרה.

"ריח ניחוח לה" - ובלבד שיכוון ליבו לשמים.

(יחי ראובן')

"כשאנו לומדים קדשים, אנו מתחילים להבין מה הפסדנו מכך שאין לנו בית המקדש, מתחילים לתפוס במה מדובר, באיזה חיסרון עצום"

הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א בהכוונה מיוחדת איך ללמוד סדר קדשים

"אדם פי יקריב מקם קרבן" (ויקרא א', ב')

המחסור בראשונים ואחרונים, התורה היא שלימה ויש עניין בדיעת כל התורה, היות והתורה הינה תורת ה'".

"סדר קדשים מורכב מדרשות רבות של פסוקים. בעקבות כך, נוצר מצב בו ישנם לומדים החושבים שמדובר בדרשות ותו לא, בהם לא ניתן לפלפל אולם אין הדבר כן, לימוד הדרשות בקדשים הינה חכמה עמוקה וניתן לפלפל בהם הרבה ולהגדיר הגדרות דקות ומורכבות. יש הבדל גדול בין הלימוד בנשים נזיקין ללימוד קדשים. לימוד סדר קדשים מחייב את הלומד להיצמד לכתוב ולשאוב את ההגדרות מתוך מה שכתוב, זאת לעומת הלימוד בנשים נזיקין בהם הלומד יכול להתרגל לומר סברות וכך הוא עלול לסטות לעיתים מהאמת. ללימוד סדר קדשים יש השפעה על דרך הלימוד של בן תורה היות והוא מרגיל את הלומד, ליישר את השכל. דבר זה, נותן דרך בלימוד, להיצמד למה שכתוב ולנסות להבין את הדברים מן הכתוב ולא להסביר את הכתוב באמצעות סברות דיליה. הלימוד בקדשים מחנך איך ללמוד, זה מיישר את האדם, את החשיבה ומחנך איך לחדש מבלי לסטות מהקו אותו מתווה הגמרא".

"לימוד סדר קדשים נראה קשה היות וכפי שצינו, הוא מורכב מריבוי של דרשות. נכון הדבר שכל ההתחלות קשות אולם, מה שקשה, זו רק ההתחלה. כשנכנסים לעומק הלימוד לאחר שצולחים את ההתחלה, רואים שמדובר בלימוד מרתק שיש בו עמקות אינסופית. מבחינה מסויימת, אף ניתן לומר שמדובר בלימוד קל יותר מלימוד נשים נזיקין היות ובקדשים, אין את האריכות הגדולה שיש בנשים נזיקין. בקדשים מובאת המשנה ובלא אריכות רבה, הגמרא מגיעה להלכה. הכל בקיצור, כאשר מיד כל העניין פרוס בפני הלומד. סיבת הדבר הינה שבנשים נזיקין

"כאשר אנו ניגשים ללימוד סדר קדשים, אנו במילים אחרות ניגשים אל היכל ד'. לימוד סדר קדשים טומן בחובו קירבה מיוחדת לקב"ה היות והוא קירב את עם ישראל אליו באמצעות עבודת הקרבנות. זוהי קירבה וקדושה מיוחדים", מקדים הגר"ח פיינשטיין שליט"א ל'החינוך' בנוגע ללימוד סדר קדשים. "בתפילה כתוב 'ואישי ישראל ותפילתם מהרה באהבה תקבל ברצון', מדובר בקרבה מיוחדת הנעשית מאהבה שעל ידה קירב הקב"ה את עם ישראל לחלק של העבודה. המשנה באבות אומרת "על שלושה דברים העולם עומד... על העבודה...", כלומר, אחד מהעמודים עליהם מושגת העולם הינו החלק של העבודה. במקביל ללימוד התורה ולעשיית חסד, מציבה המשנה את פעולת העבודה ככזו המעמידה את העולם על מכוניו".

"ישנם סוגים שונים של קרבנות כאשר השפעותיהן והאופן בו הן פועלות, שונה. כך לדוגמה ניסוך המים בסוכות גורם לגשמים שירדו, העומר בפסח מביא לכך שתתברך התבואה ולחם הפנים יוצר שפע של פרנסה וסידורו באופן בו תמיד יהיה לחם על השולחן הטהור, פותח צינורות של השפעה בלתי פוסקת לעולם. מדובר בקירוב מיוחד לו זכה עם ישראל והקב"ה בחר מכל העולם במקום אחד שהוא שער השמיים ומשם תתקיים העבודה. אסור להקריב במקום אחר חוץ מבית המקדש, כי שם איווה ה' למושב לו. להגיע לבית המקדש ולהקריב קרבנות זוהי קרבה מיוחדת לקב"ה ולקב"ה יש רצון מיוחד בקרבנותיהם של ישראל".

"התורה של כל דבר היא הפנימיות שלו. כאשר לומדים נושא מסויים, לומדים את פנימיותו ויורדים לשורשו. אם כן, לימוד סדר קדשים בו יש את כל שורשי עבודת ה', מדובר בהקרבת קרבנות ממש. כדי לחוש את התחושה המרוממת של הקרבת הקרבנות צריך הן לעסוק בלימוד קדשים בעצמותו והן יש לכל לומד להקדים הקדמה של התבוננות כדי להבין במה עוסקים. לימוד זה דורש טהרה מיוחדת כפי שכתוב שתינוק שאך מתחיל את תלמודו, מתחיל מלימוד הקרבנות כדי ש"יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות".

"למרות חשיבות לימוד סדר קדשים, והראשונים, לרוב, עסקו בעיקר בדברים הנוגעים להלכה למעשה. על שלושה סדרים אין לנו כמעט ראשונים, זרעים, קדשים וטהרות, ובשלושתם, הסיבה הינה בעקבות כך שמדובר בהלכות שאינן נוהגות כיום. מאותה הסיבה, אין גם אחרונים רבים על סדר קדשים. ובכל זאת, למרות

"באחד הימים", המשיך ה'חפץ חיים' את סיפורו, "אני לומד כדרכי בעזרת הנשים ותרדמה נפלה עלי. בחלומי אני רואה לפניי שלושה אנשי צורה, הדורי פנים. הגדול שבהם פנה אלי ושאל: 'ר' ישראל מאיר, הזוכר אתה את המאורע עם הקצב?', 'כן', ענית בחרדה..."

מדוע לא פתח ה'בעל התניא' לתלמידו שהתדפק על דלתו?

הרב ישראל ליוש

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם... (ויקרא ד', ג')
אשר נשיא יחטא... (ויקרא ד', כ"ב)

שני הבדלים מהותיים יש בין חטאת הכהן המשיח לבין חטאת הנשיא. בקרבן הכהן המשיח כתוב "אם" הכהן המשיח יחטא, ואילו בקרבנו של הנשיא כתוב "אשר" נשיא יחטא.

כמו כן, חטא הכהן המשיח "לאשמת העם" ייחשב. גם כאשר הוא חוטא אשמת העם היא. ואילו חטא הנשיא, שגגה שלו היא, הוא אשם בו, ואין העם אשמים בו. הבדלים אלה טעונים ביאור!

לא זו בלבד שחטא הנשיא חשוב כשגגתו ואינו אשמת העם; יתירה מזאת, רש"י מביא 'תורת כהנים' ש'אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, ק"ו שמתחרט על זדונותיו". וגם זה טעון ביאור: מדוע שימת לבו של הנשיא על כפרת שגגותיו היא ענין הקשור לדור? מדוע זה לא עניינו הפרטי?

הזוהר הק' עומד על הבדלי הלשון בין כהן משיח לנשיא, "אם" הכהן המשיח יחטא ו"אשר" נשיא יחטא, ואלו הם תמצית דבריו: הבדל מהותי ישנו בין תפקידיהם של הכהן והנשיא, וממילא גם במעמדם.

הכהן נושא את משא העם עליו, הוא משרת את העם, הוא מקריב קרבנותיהם ומכפר להם על עוונותיהם, ולכן כאשר הוא חוטא הוא דבר תמוה ואינו רגיל, כי צניעותו וענוותנותו גורמות לו לשמור עצמו תמיד מלחטוא. על כן בחטאו כתוב לשון התניה - "אם".

לעומתו, מעמד הנשיא הוא מעמד של כבוד ושררה. לבו גס עליו כי הוא ממונה על העם והם הולכים אחריו, וממילא מן הרגילות הוא שיחטא. על כן כתוב בקרבנו: "אשר" נשיא יחטא, לשון ודאי.

יש שהוסיפו, שראשי התיבות של "אשר נשיא יחטא" הם 'אני', כי חטאו של הנשיא בא מגאוותו, מה'אני' המתנשא על זולתו.

על פי זה נבין מדוע חטאו של הכהן היא "אשמת העם" ואילו כפרתו של הנשיא הוא "אשרי הדור...", כי הכהן הרי אינו רגיל לחטוא, ואם כן בדור שעלתה כך שחטא יש לומר שאשמת הדור היא, ואוי לדור שמי שאמור לשרת את העם ולכפר על חטאיו חוטא. אבל הנשיא שחטאו הוא דבר רגיל ובא מגאוותו על עמו, אם כן, אדרבה, אשרי הדור שנשיאו הכיר בכך שההתנשאות עליהם גרמה לו לחטוא ומביא כפרה.

פעם דפק יהודי על דלתו של בעל התניא, האדמו"ר רבי שניאור זלמן מלאדי ז"ע. "מי שם?", שאל האדמו"ר, "אני...", ענה היהודי. הרבי לא פתח... שוב דפק היהודי על הדלת, ושוב שאלו האדמו"ר: "מי שם?", וכשם שהשאלה לא השתנתה, גם התשובה לא השתנתה: "אני...", ושוב הרבי לא פתח. משראה היהודי שהדלת אינה נפתחת, פנה לדרכו...

למחרת חזר היהודי ונקש על דלתו של הרבי, אך כעת כאשר שאל האדמו"ר: "מי שם?" ענה היהודי בשמו. מיד קם הרבי ופתח לו את הדלת. בטרם שטח היהודי את בקשתו, שאל את האדמו"ר: "מדוע אתמול הרב לא פתח לי את הדלת?".

"כתוב", ענה האדמו"ר, "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'", כלומר: אם מסתתר יהודי מאחורי הדלת, וכששואלים אותו לזהותו הוא אומר: 'אני', אזי 'לא אראנו'. אולם כאשר 'ואני לא', היינו שאינו עונה 'אני' אלא אומר את שמו, אזי 'אראנו'..."

נושאי משרות, רבנים, פוסקים ויושבי על מדין אשר יראת ה' לנגד פניהם, חששו תמיד משגגות שייצאו תחת שרביטם, ובענווה יתירה ושפלות ברך שאינה תואמת למעמדם עשו ככל שביכולתם לבלתי רום לבבם על עמם, ודאגו שייצא מתחת ידם רק פסקים הוגנים ומאומתים.

'הקנס שהטלת עליו', המשיך השואל לשאול, 'היה רק כדי שייזהר להבא ולא ישוב על חטאו ולמען ישמעו העם וייראו, או שהיה בו גם משום כפרה על עוונותיו'. רעדה אחזתני... לבי החסיר פעימה והמילים נעתקו מפיי... השואל הרגיע אותי: 'אל תחשוש, נסה להיזכר בשלווה...'. אימצתי את זכרוני וענית: 'אם זכרוני אינו מטעה אותי, הטלתי עליו את הקנס רק כדי שייזהרו הוא ואחרים להבא, אבל לא עבור כפרה על מעשיו...'. הם הודו לי על תשובתי ונעלמו.

"כאשר התעוררתי מתרדמתי השתוממתי מהמחזה אשר ראיתי, לא ידעתי את נפשי מעוצמת החיזיון הגדול, חזרתי לתלמודי אך שוב נפלה עלי תרדמה, ואז בא אלי בחלום הקצב, הוא היה שבור ורצון, מדוכדך וכאוב. 'רבה, רבה'...', זעק לעברי, 'מה עוללת לי? מדוע אמרת להם כך? כאשר הייתי בבית דין של מעלה ודנו אותי על שמכרתי טריפות, טענתי שכבר נתכפרתי בקנס שהטלת עלי, תרומת הנרות לבית המדרש. הקטיגור טען לעומתי שהקנס לא היה לכפרה אלא לעונש למען ישמעו וייראו. בבית הדין החליטו כי ישאלו את פיך על כוונתך, ומשענית כך דנו אותי לשבעה מדורי גיהנום קשים כדי שאכפר על מעשיי...!'

"וויי לי... וויי לי...", נאנח ה'חפץ חיים', 'החלומות הללו לא נתנו לי מנוח והחלטתי לעזוב את משרת הרבנות. אם בגללי נשמה אומללה ירדה לשאול תחתית, לשם מה לי להחזיק ברבנות...? "ענתה מבין אתה", סיים ה'חפץ חיים' את דברי ההרגעה שלו לחתנו, "מדוע אתה צריך לשמוח על שלא התמנית לרב...?!".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

כאשר היה חתנו של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל, אברך צעיר הסמוך עדיין על שולחן חותנו, ניסה להתמנות למשרה רבנית באחת העיירות, ומשלא צלח נחל אכזבה רבה ונעצב מאוד על לבו.

חותנו ה'חפץ חיים' ניסה להרגיעו וסיפר לו על גודל האחריות שברבנות: "אם לא התמנית לרב", אמר, "סימן הוא שהקב"ה מציל אותך מהעול הכבד שבמשרה זו". אך משראה ה'חפץ חיים' שדבריו עדיין לא מיישבים את לבו העגום, אמר לו: "אספר לך סיפור אישי על התקופה הקצרה שהייתי רב ב'ראדין', בתנאי שתבטיחני שלא תספר זאת לאיש כל עוד אני חי...". לאחר שהסכים סיפר ה'חפץ חיים' את המעשה שהיה:

"יום אחד נתפס אחד הקצבים כשהוא מוכר בשר טריפה. כמובן שגערתי בו על מעשיו והעברתי אותו מתפקידו. לאחר כמה ימים בא אלי הקצב יחד עם כמה מבני משפחתו, ובקול בוכים הביעו חרטה עמוקה על מעשיו. לאחר שהבטיח שלא יחזור על פשעו ביקש בתחנונים שאחזיר אותו למשרתו, כי מצבו דחוק ואין לו מחיה לבני ביתו.

"משנוכחתי שאכן כנים דבריו והוא מתחרט בכל לבו ושוב לא ישוב לעשותם, החזרתי אותו על כנו, ולמען ישמעו וייראו הטלתי עליו קנס לנדב לבית המדרש פוד של נרות. הקצב שב לעבודתו, אך הוא לא האריך ימים והלך לעולמו, ובכך חשבתי שהסיפור מאחוריי."

"באחד הימים", המשיך ה'חפץ חיים' את סיפורו, "אני לומד כדרכי בעזרת הנשים ותרדמה נפלה עלי, בחלומי אני רואה לפניי שלושה אנשי צורה, הדורי פנים. הגדול שבהם פנה אלי ושאל: 'ר' ישראל מאיר, הזוכר אתה את המאורע עם הקצב?', 'כן', ענית בחרדה.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992 * או 077-2222-666

"מצמרר ומדרבן", חותם הרב עמיאל בנחרצות, "יהודי בשנות השואה, שכשאחרים לא זכרו את שם אמם, זכר הוא בעל פה את כל הי"ח גזירות אחר כמה שנים בלא חזרות. זה פשוט מראה לנו את הכוח שיש לנו אם נרצה באמת ונשקיע"

סדרת שיחות עם חברי מסגרת מבחני 'דרשו'

הרה"ח ר' אהרן כהן

הרי זה לוקח כשעתיים וחצי, ובאם אני לא מרוכז זה לוקח יותר", כשהוא מדגיש שהרבה תלוי בריכוז בשעת הלימוד.

וזה מספיק לך להצליח במבחן?

"בעבר אכן הייתי לומד כאמור רק כל יום וחזרה יומית, וזה באמת לא היה מספיק כשהציונים אכן היו בהתאם, אך לפחות ידעתי שאני מחובר למסגרת מבחנים שזה עצמה מעלה לכשעצמה כידוע. כיום, בנוסף לחזרה השבועית כאמור, ברוך ה' אני מנצל את זמן הנסיעה בחזרה מירושלים לבית שמש לשמוע שיעור קצר ומתומצת על הלימוד שלפני שבוע - כך כשאני מסתכל ומרפרף בגמרא אני שומע שיעור כחזרה. בנוסף, לקראת המבחן החודשי, מיום רביעי שלפני המבחן אני עובר וחוזר מילה במילה בגמרא, כשאחר-כך אני עובר בדפי 'שאלות ותשובות' ומסכם את כל הלימוד".

מה תענה לחבר או מכר שיתעניין האם להצטרף למסגרת המבחנים?

"הודו לה'", הוא מכריז בסיפוק, "יש לי כבר הרבה חברים שחלקם התחילו גם בזכות השיחות הנ"ל ששייתפתי אותם בזה, חלקם אפילו זוכים ומשקיעים הרבה יותר בחזרות. אם כן", הוא מטעים בחן, "ישנם רבים שדווקא לא הצליחו בשני המבחנים הראשונים במסכת ברכות וזה מביא להם לחולשה ורפיון, שאולי הם לא יכולים. כדאי לקחת בחשבון", הוא ממליץ בחום, "שלהרבה אנשים קשה יותר לזכור את הלימודים המובאים ב'אגדות', מה שאין כן בגמרא כסדר עם מחלוקות והלכות שאז הדבר נכנס

העולם כאילו נעצר מלכת, אך השעון היהודי ממשיך ומתקדם. בכל יום מחדש מקיימים את מצוות היום - תפילות, לימוד התורה וכלל המעשים טובים, לצד ההכנות לחג הפסח - ימי החירות בימים ההם בזמן הזה, בכל יום כפי שהקדוש ברוך הוא מסדר את התכנית עבורנו ולטובתנו.

בולטים וניכרים הם חברי לגיונו של מלך לומדי 'הדף היומי', כל אחד במצבו ומקומו; ממשיכים בהשקעה בעקביות היומיומית בקביעות עתים לתורה בלא ויתור או פשרה, ובכל יום לומדים את הדף החדש. משובחים ומוערכים הם חברי נבחי 'דרשו' המשקיעים ללא הרף בשינון וחזרות לצד סיכומים וכדומה לזכות לזכור את הלימוד על בוריה.

בהשגחה עליזונה הגענו השבוע לשיחה עם הרב אליה עמיאל, מחו"ר כולל 'דרכי דוד' ומחשובי נבחי 'הדף היומי'. גם מבעד הטלפון נשמע קולו הרוגש במקצת כשהוא מציין את הנקודה המיוחדת לזכות לדעת את הלימוד כמונח בקופסה כדוגמת לזכור ולשלוט בכל הי"ח גזירות שנלמד עתה ב'דף היומי'. אך בל נקדים את המאוחר ונביא את הדברים כסדרם.

מה במיוחד גרם לך להתחיל? מבקשים אנו לשמוע.

אני לומד 'דף היומי' כבר שנים, אך כאחד מהאלפים ואולי הרבבות הנהנים בכל שבוע לקרוא את החוברת המבורכת 'לקראת שבת מלכתא' זכיתי ונתוודעתי באמצעות השיחות המיוחדות עם נבחי 'דרשו' לאנשים בקרבנו הזוכים ללימוד ולהתקדם בידיעת הש"ס. כך שכבר לפני כשנה, בלימוד מסכת כריתות מצאתי עצמי מצטרף למבחנים החודשיים. כעת מהתחלת הש"ס הנלהבת הוספתי בהשקעה לזכות אכן לדעת ולזכור את הלימוד".

מה סדר הלימוד שלך?

"כבר משנות הישיבה בישיבת 'אור ישראל' הורגלתי שבכל יום עם תחילת הלימוד חוזרים על הלימוד של אתמול, דבר שאכן ברוך ה' נכנס לי כדבר שבשגרה, וכך עשיתי גם בלימוד 'הדף היומי'. כעת, עם תחילת המחזור, ובעקבות רצוני לזכות לדעת את הש"ס, הוספתי שבכל יום שיש לי שבת אני משקיע ועובר שוב על כל הלימוד השבועי. בשבועות שבהם אני מרוכז בלימוד

יותר לראש.

"בכלל, הוא מדגיש בהפצרה של בעל-ניסיון, "כל לימוד שנבחנים עליו הוא כולו רווח. יכול להיות שלא כולנו נזכה להצלחה ולהיבחן עד סוף הש"ס, אך כל מבחן, כל שלושים דף שאנו נבחנים עליהם, הוא הרווח האישי שלנו. כך שפשוט חבל ולהרים ידיים כעת עם תחילת מסכת שבת, בפרט לאור הנ"ל שעד עתה היה בעיקר גמרות עם דברי אגדתא".

לסיום הוא מקנה בסיפור מרטיט הקשור ללימוד הי"ח גזירות שנלמד זה עתה במסגרת 'הדף היומי' השמור אצלו בכיסו, בו משתמש לעורר מכרים על היכולת לזכות לשלוט בלימוד הש"ס.

הסיפור מובא בהקדמה לספר 'אדני נחושת' מ"אוד מוצל מאש הרב יום טוב הלוי שווארץ" וזו לשונו: "...הרעב הוא נורא מאוד, ממש בכל יום נופלים הרבה על הארץ רק מחמת רעב בלבד, כן הוא המצב שם. וראיתי איזה פעמים שבא למחנה יהודי אחד אשר שם משפחתו וויעדער והוא היה מעיר סאקמור, והיה בידו איזה חתיכות קטנות של לחם, והתנפלו עליו כמה יהודים ממדינת אונגארין כי שם היו רובם יהודים חרדים מאונגארין, ומקצת יהודים מן האחרונים שבגיטו לאדז שנשלחו לאושוויץ כמעט בזמן אחד עם יהודי אונגארין.

"ושאלתי מי הוא זה ואיזה הוא אשר בידו לחלוק לחם בעת רעב נורא מאוד כל כך, והשיבו כי הוא ראש המטבח. ועלה בדעתי כיון שנראה קצת לחובב תורה, כי שמעתי שנתן לחם לאיזה דיין מעיר אחת, הלא פיקוח נפש דוחה כל איסורים שבתורה וגם אמירת שקר בכלל, אם כן מה איכפת לי אם אומר כי אני עילוי גדול מפורסם ממדינת פולין ואני גוע מרעב, אנא הצל את נפשי. וכן עשיתי. והוא אמר לי בזה הלשון: 'אם כן הדבר, היכולים אתם לחשב לי הי"ח דבר'.

"והשי"ת נתן מענה בפי והייתי מונה והולך: האוכל אוכל ראשון והואכל אוכל שני והשותה משקין טמאים, וכן הלאה, והאיש משתאה כי במצב שנמצאתי בעת ההוא אם אחד זכר את שם אמו היה גם כן חידוש. והחליט ליתן לי בכל יום חתיכה לחם אשר בזה הציל ממש את נפשי, השי"ת יזכור לו זאת לטובה...". ע"כ.

"מצמרר ומדרבן", חותם הרב עמיאל בנחרצות, "יהודי בשנות השואה, שכשאחרים לא זכרו את שם אמו זכר הוא בעל פה את כל הי"ח גזירות אחר כמה שנים בלא חזרות. זה פשוט מראה לנו את הכוח שיש לנו אם נרצה באמת ונשקיע בחזרות ובשינון הלימוד לצד השתתפות במבחנים מדרבנים. וה' יתברך יהיה בעזרנו שנוכה אכן בסייעתא דשמיא לדעת ולזכות את כל הש"ס כולו".

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

הודעות חשובות לנבחני 'דרשו'

לאור המצב וההנחיות של גורמי הבריאות, הננו להביא לידיעת נבחני 'דרשו' במסלולי: 'הדף היומי בבלי', משניות, 'דף היומי בהלכה', 'קנין חכמה', את ההודעות להלן אודות **המבחן הבא אשר היה אמור להתקיים בט' ניסן הבעל"ט.**

- ◀ לצערינו הרב, לאור הנסיבות, אין אפשרות לקיים את המבחן בתאריך ט' ניסן, והמבחן יתקיים א"ה לאחר חג הפסח.
- ◀ יחד עם כלל ישראל ברחבי תבל, אנו תפילה לבורא עולם כי המצב יחזור לתיקנו, ונוכל לקיים את המבחן כרגיל ע"י פתיחת מקומות המבחן ללא מגבלות כלשהן לאחר חג הפסח ולהודיע לציבור על המועד המדויק לקיומו.
- ◀ במידה וחי"ו גם לאחר חג הפסח לא יוכל המבחן להתקיים במתכונתו הרגילה לאור ההנחיות, **ניתן יהיה לקבל את המבחן באמצעות אימייל או פקס בתאריך יום שישי כ"ג ניסן על מנת להחזירו באמצעים הנ"ל בתוך שעתיים מרגע קבלתו.**
- ◀ **למי שאינו מעוניין להיבחן בדרך זו ניתן לקיים מבחן כפול במועד המבחן הבא יום שישי י"ד באייר (אין צורך להודיע מראש על בחירה במבחן הכפול).**
- ◀ למעוניינים לקיים את המבחן בכ"ג ניסן באמצעות אימייל או פקס יש לפנות כבר עכשיו לאימייל: dirshu.mivchan@gmail.com או לפקס: 077-60-70-179 ובי"ה תקבלו את המבחן ביום שישי בבוקר.
- ◀ חובה לרשום בשורת הנושא באימייל: קבלת מבחן (ללא שום תוספות כלשהן).
- ◀ יש להקפיד על כל כללי מבחני 'דרשו', אשר חלים גם על מבחן זה. אין לענות את תשובות המבחן בגמרות פתוחות או להיעזר בסיוע או להיעזר באחרים בעת קיום המבחן.
- ◀ לאור שליחת המבחן באמצעות אימייל/פקס, נא להקפיד על כתב קריא וכתובה ברורה בעט שחור.
- ◀ לא יישלחו דפי תשובות למבחן זה.
- ◀ קבלת המילגות למבחן זה מותנית בעמידה בכללים הנ"ל.
- ◀ במבחן זה לא יתקבלו נבחנים חדשים למבחני 'הדף היומי בהלכה'.
- ◀ לאור העבודה במתכונת מצומצמת במשרדי 'דרשו' בתקופה זו, נא להמנע מפניות שאינן דחופות למשרדי 'דרשו'.

בברכת הרפואה והישועה במהרה, הנהלת 'דרשו'

ה' חזקו ונתחזקה - וכאותו מעשה שהיה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שפעם הגיע אליו יהודי ממרחקים וסיפר לו שאירע 'צונאמי' באמריקה הרחוקה, החל ה'חפץ חיים' לרעוד, וארכובותיו דא לדא נקשן. שאל היהודי: "אויה, רבינו, מה אירע? הרי בסך הכל אירע הדבר לאלפי גויים ונכרים ומה כל הרעש?". ענהו ה'חפץ חיים': "אם יבוא מאן דהוא למדינת סין (China) וידבר לפני רבבות אלפי גויים בשפת האידיש, הרי ברור הדבר שכל כוונת דיבורו לא הייתה אלא ליהודי יחיד שהיה ביניהם! כך גם כאן - וכי לאלפי רבבות הנכרים הרעיד ה' את הארץ? הרי אינם מבינים מה שנאמר לפנייהם, וכל דבריו לא היו אלא לפנינו בני ישראל, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו 'לב לשמוע ודעת להבין', שמן השמים מדברים אלינו ודורשים מאתנו לזוז ממקומנו לצד הטוב והקדושה".

ודבריו חיים וקיימים אף בימינו אנו, שהקב"ה 'מדבר' אלינו עתה. אך דאגה ובהלה מאן דכר שמיה!?

וז"ל הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע במכתב: "ושמעתי מאדמו"ר זי"ע (הוא הרה"ק מקאברין) שבנערותו היה חולה רח"ל והיה בבית החולים דוילנא, ואז גדולי הדוקטורים דמדינה היו שם, והלכו אליו הראש של הדאקטער. וכאשר התחיל להבריא שאל את הפראפסעיר שמא יש כללים בספרי הרפואות, והשיב לו: 'הן, יש כלל אחד - אז דיא פארזיכערקייט פון דעם חולה און זיין שטארקייט מיט זיינע געדאנקען אין צומלוסטגקייט זיינע דאס איז די גרעסטע רפואה צום חולה, דאס העלפט מער ווי אלע רפואות. בתרגום, **בטחוננו של החולה וחוזקו הבאות יחד עם מחשבות שמחות ושלוות זהו הרפואה הכי גדולה לחולה**, וזה עוזר יותר מכל הרפואות. **על כן, ידידי תתחזק נא, ותבטח ותקווה לה' שהוא בורא רפואות ועושה פלאות**" (אמרות משה אמונה ובטחון).

פעם פרצה שריפה עזה בבניין בו התגורר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, והייתה האש בוערת עד לב השמים. מיד התפנו כל תושבי הבניין מפני סכנת נפשות שהייתה שם והמתינו בסבלנות עד שמכבי האש יסיימו מלאכתם. מקורביו של הגר"א חששו מאוד לגורל כתבי היד של ר' אברהם (אשר כידוע היה מחדש חידו"ת ומעלה אותם על הכתב לרבבות ואלפים) - שמא נשרפו באש או שמא ניזוקו במים רבים אדירים אשר נשפכו שם בשביל לכבות את האש, מי במים ומי באש... אולם ר' אברהם עצמו עמד עלייד הבית במנוחת הנפש, עד ששאלו אחד האם אינו דואג על עמלו הרב שירד לטמיון? נענה לו ר' אברהם בגבורתו ובחכמתו: "**בדאגה... בדאגה...** אין אצל יהודי מקום לדאגה כלל, רק פעם אחת בשבוע צריך לזכור מהדאגה, והיא בעת שנוטל ציפורני יד ימינו שצריך לגוזזן לפי סדר בדאגה" (כמובא ברמ"א סימן ר"ס סעיף א', שצריך לגזור בראשונה את הציפורן השנייה העומדת מימין ל'אגודל' ונקראת 'אצבע', לאחר מכן את הציפורן הרביעית היא המכונה 'קמיצה', ושוב גוזז את האצבע הראשונה - אגודל, ומשם עובר לאצבע השלישית היא ה'אמה', ולבסוף נוטל את החמישית אשר שמה הוא 'קמיצה'). "...

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' - פרשת ויקהל־פקודי - תש"פ)

קשים, ועל כולנה - לא עלה בידם לעשות את הבדיקה הנצרכת. אך אחר כמה ימים נודע כי אחד מהעובדים לקה ב'קורונה' ל"ע, וכל מי שהיה בחנות באותם ימים צריך להיכנס ל'בידוד' לארבעה־עשר יום. באותה שעה אמרה האם: "אני בכיתי על 'בידוד' באוטובוס למשך שעתיים, ומן השמים חסכו ממני 'בידוד' של 14 יום".

מאידיך, אחת מתושבי שכונת רמות שבעיה"ק ירושלים נכנסה עם שני בניה, בחור וילד, לאותה אופטיקה, ועל שלושתם נגזר להיות בבידוד, והיא אומרת שאינה יודעת בעצמה מדוע נכנסה לשם כי מעולם לא דרכו כפות רגליה שם, ומעולם לא עלה על דעתה להזמין שם משקפיים. אך הקב"ה מסבב את האדם ומוליך אותו למען יבוא עליו את אשר נגזר מלעילא.

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה אומר בסדר ההושענות (בפיוט 'אדמה מארר') "הושענא דגן מדלקת, חיטה מחגב, נפש מבהלה", שכל הנאמר שם שווים במהותם, וכמו שכל בר־בירב יודע שה'דלקת' עוקרת ומשחיתה את ה'דגן' שבשדה, וכן חגבים אוכלים ומאבדים לגמרי את החיטה, כך ממש הבהלה מכלה ומשחיתה נפשו של אדם. פעם שאלו את חתנו של ה'חפץ חיים' ממה התפעל ביותר מתוך כלל הנהגותיו של חותנו הקדוש, ויען ויאמר: "הדבר המפליא ביותר היה יישוב דעתו ושלוות נפשו בכל עת ובכל זמן, ואף בשעות קשות כשבאו עליו ייסורים וכדו", ושלוות נפש זו באה לו מתוך תוקף אמונתו בהנהגת ה' את כל העולם בטובו בחן בחסד וברחמים.

פעם סיפר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע להרה"ק הרמ"ש מבאיאן זי"ע מה שאירע עמו בשעת בריחתו מאימת הרשעים ימ"ש בימי המלחמה הנוראה, שבשעה שעברו סמוך לעיר פעסט ציווה הרה"ק לעצור את הרכב מנסיעתו, ועל אף הסכנה הגדולה שהיו שרויים בה יצא החוצה ושהה כך כמה וכמה רגעים, לאחר מכן חזר לרכב ובסייעתא דשמיא הספיקו לברוח. נענה ואמר הרה"ק מהר"א זי"ע: "מעשה זה היה לפלא גדול בעיני כל יושבי הרכב, ולאיש לא גיליתי מצפוני לבי, אך לכם אספר מאי דהווה - בעת הנסיעה והבריחה התבוננתי בנפשי, וכי מה רוצה ממני השטן בעת הזאת - עת תלאה ובהלה, וראיתי כי ברצוני לבטל ממני את יישוב הדעת חלילה. ע"כ ציוויתי לעצור את כל המנוסה והמהומה, ועל אף הסכנה יצאתי החוצה כדי ליישב מעט את דעתי". ולדיין יאמר, כי ודאי אין אנו במדרגת אהרן קדוש ה' לעצור מלברוח בשעת הסכנה, אך זאת נדרש מעמנו לעצור את כל הבלבולים והבהלה, ולהתיישב בדעתנו בהתחזקות באמונה ובביטחון. בעת שנסע הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בערב חג הפסח לאפות את ה'מצות מצווה' בכפר חב"ד (כשהיה דר בתל אביב), אזי מחמת השעה המאוחרת מיהרו המשמשים מאוד, והורה הרה"ק לעמוד, ושמעוהו אומר "הושע נא נפש מבהלה... הושע נא נפש מבהלה...". והוא, כי אכן הרבה יש לו לאדם ליישב דעתו ולהיזהר מאוד מן הבהלות, כי מידת הזריזות טובה היא עד מאוד בפועל בידיו ורגליו של אדם אך לא במוחו, כי בו צריך האדם להיות מיושב ביותר.

אמנם פשיטא ואין צריך לומר שאין הכוונה לעשות 'והתעלמת' ולומר שלום עלי נפשי, כי בוודאי מן השמים 'קוראים' אלינו, עם

בדבריהם ושילמתי הכל, עד שהמבקר עזבו לנפשו. ואני חזרתי לשבת על המדרגות.

האזנתי לדברים המוקלטים

"מדרגות אלו הינן בגובה של הרצפה, ולפתע הבחנתי במכשיר נגן המונח על הרצפה ומן הסתם אבד למאן דהוא. הרמתי את הנגן ועברתי בין הנוסעים ושאלתי האם הוא שייך לאחד מהם, אבל התשובות היו שליליות.

"כיון שכך החלטתי להאזין לדברים המוקלטים בנגן, ואולי עלידי כך אגיע אל בעליו. אני פותח את הנגן ומתפלא לשמוע את... הרב חיים זאיד דורש שם. הייתה זו אחת הדרשות שהשמעתי, ימים ספורים לפני כן, בשכונת רמות.

"כיון שידעתי את שמו של המארגן התקשרתי אליו כדי שיברר בין משתתפי הדרשה ההיא על עניין הנגן. ואכן, בתוך דקות הוא חזר אליי ובישר שאיתר את שם בעליו של הנגן.

"לאחר מכן אמר לי המארגן שהתעוררה לו שאלה בהלכה, וביקש להציגה בפניי. הוא מספר שלפני שעה-שעתיים עבר בבית הכנסת 'אהל יעקב' ומצא... שקית תפילין שלא היה עליה שם וכתובת והחליט למסור את האבידה לגמ"ח אבידות, בתקווה שגם בעל התפילין יפנה לשם, ואז תושב לו האבידה.

"אבל לפני שיציג בפניי את השאלה ההלכתית ניתר לבי בקרבי בזוכרי לפתע שאני עצמי שכחתי את התפילין של בני באותו בית-כנסת ולא היה עליהן שם וכתובת...

"והמארגן ממשיך בשאלתו, ואמר שהתעוררה לו שאלה הלכתית האם היה מחויב למסור את התפילין דווקא לאותו גמ"ח או שיכול היה להשאירן אצלו ולהמתין עד שמישהו יתקשר אליי.

"אני", מספר הגר"ח זאיד לילדים, "כמעט שצרחתי לו לתוך השפופרת שהתפילין הן שלי, ואני הוא זה ששכחתי אותן בבית הכנסת - - -

"והנה לפנינו", סיים הרב זאיד, "סיפור מופלא הממחיש בצורה יוצאת-דופן עד כמה כדאי לשתוק ולהבליג, ולהיות מהנעלבים ואינם עולבים. שכן, רק מפני שלא פתחתי במריבה עם האנשים הנ"ל שתפסו את הכסאות של האוטובוס, הוצרכתי לשבת על המדרגות, לגלות את הנגן, ולשוחח עם המארגן, שסיפר לי בסופו-של-דבר על מציאת התפילין" - - -

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' / ספר דברים / פרשת ואתחנן. הספר בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

"התקרבותי אל הכיסא וראיתי שהאדם שישב בכסא הצמוד - שלא היה שומר מצוות - הניח את החפצים שלו על הכיסא השני. ביקשתי ממנו באדיבות להרים את החפצים כדי שאוכל לנוח, אבל זה החל לפתע לצעוק ולהרים את קולו, ואמר כמו ילד קטן 'אני תפסתי את הכיסא הזה', ולא הסכים לפנותו.

"מה עושים במקרה כזה?!", שאל הגר"ח זאיד את מאות הילדים בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן, "יש שתי אפשרויות: האחת, לפתוח במריבה ולצעוק על האיש ולומר לו שיפנה מיד את הכיסא, אחרת המשטרה תצטרך להתערב בעניין. והאפשרות השנייה היא - לשתוק! להיות מהנעלבים ואינם עולבים! וכך חנך אותנו המשגיח מרן רבי מאיר חדש זצ"ל בהיותנו בישיבת חברון. 'לאורך כל החיים, אמר המשגיח, צריכים ללמוד יפה-יפה את אומנות השתיקה. שאין לך דבר טוב הימנה'.

"החלטתי אפוא לשתוק ולא לריב עם האדם הזה, למרות שכל האנשים שהיו עדים לוויכוח אמרו לי 'למה אתה שותק לו'.

בחרתי בפלך השתיקה

"למזלי הטוב, ירד אחד הנוסעים באמצע הדרך, ואני כבר התכוננת לשבת על כיסאו. והנה, בתחנה זו עלה נוסע נוסף, ולפני שהצלחתי להתיישב הניח הוא את חבילותיו על הכיסא; וכאשר ניסיתי לומר לו שאני כבר 'נוסע ותיק' באוטובוס, והנני עייף מאוד, החל גם הוא לצעוק...

"גם במקרה זה בחרתי בפלך השתיקה, למרות שנוסעים רבים שראו בעוולה הנעשית לי האיצו בי לא לשתוק.

"בלית ברירה, משראיתי שאין לי מקום לשבת, ומרוב עייפות הרגשתי שעוד רגע אני מתמוטט, הלכתי להתיישב על... מדרגות, בדלת האמצעית של האוטובוס.

"בין כך ובין כך עלה לפתע לאוטובוס מבקר-כרטיסים הבודק אם כל הנוסעים שילמו על הכרטיס. והנה, כשהגיע אל האדם הראשון שתפס שני מושבים ולא רצה לאפשר לי לשבת, התברר שהאיש לא רק שלא שילם על שני מושבים אלא בכלל לא שילם.

"המבקר כבר עמד להורידו מן האוטובוס, אבל אני החלטתי לעשות מעשה וניגשתי אל הנהג ושילמתי עבור האיש ההוא, והצגתי בפני המבקר את הכרטיס.

"כל הנוסעים הסתכלו עליי כעל אדם לא נורמלי... 'לא די שלא נתן לך לשבת, אלא אתה עוד משלם עליו?!'. גם הפעם לא התחשבתי

*** 4992 או 077-2222-666**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

להיעשות כפי שמקובל גם בנשים נזיקין באופן של גמרא, רש"י ותוספות, בצורה של פלפול. מי שעובר על כל המסכת באופן זה, ירכוש ידיעה כללית בסדר קדשים ויהיה קרוב לסדר זה."

"אני ממליץ שלימוד סדר קדשים יעשה תוך התבוננות כאשר בסופו של כל לימוד, ישאל הלומד את עצמו מה למדנו? מה ההבנה בדברים? להשקיע בלימוד מחשבה שניה ושלישית. התורה הינה סגורה וחתומה ועל מנת להבין אותה, יש צורך לפתוח אותה ולחשוב כיצד מפענחים אותה. צריך לחשוב מה ההבדל בין הדינים ואז גם יגיעו הקושיות ובעקבותיהן, החידושים. דבר זה אומנם נוגע לכל הש"ס אולם כשמדובר בקדשים, כאשר אין הרבה ספרים לעיין בהם, הדבר משמעותי יותר. דווקא זה שלא נכתבו ספרים רבים על קדשים, מותר ללומד בקעה רחבה להתגדר בה ולחדש חידושים. דבר זה נותן עידוד ללומד היות ושייך לחדש רבות בקדשים ודלא כמו בסדרים אחרים עליהם נכתב כה הרבה וישנו קושי לחדש".

"כשאנו לומדים קדשים, אנו מתחילים להבין מה הפסדנו מכך שאין לנו בית המקדש. יש קנינות בתשעה באב ובתפילת מוסף של יום כיפור, בהם אנו מפרטים את כל מה שחסר לנו מאז הוחרב בית המקדש, "לא זבח ולא מנחה וכו'". בקדשים לומדים להבין מה באמת חסר לנו, מה עם ישראל הפסיד מחורבנו של בית המקדש, מתחילים לתפוס במה מדובר, באיזה חיסרון עצום." (החינוך')

ישנם הרבה דברים הנוגעים לאומדנא בדעת בני אדם, ולכן חז"ל מפלפלים הרבה ודנים עד שמגיעים למסקנה אולם בקדשים, אין שום אומדנות, הכול נלמד מפסוקים ולא שייך אומדנא וסברות, לקרבנות אין שייכות לדעתם של בני אדם ולכן, הלימוד הינו ישר לעניין כאשר תיכף לאחר המשנה, מבארת הגמרא את ההלכה. היות וקדשים זוהי הקירבה של אדם לקב"ה כפי שביארנו, על כן זהו דבר הנעלה מכל הסברות".

"ניתן לסכם ולומר שמצד אחד, הלימוד בסדר קדשים קשה יותר מלימודים אחרים היות ואנו לא רגילים ללימוד כזה של דרשות, היות ולא הוסמכנו לדרוש ומדובר בדבר שאינו בר השגה עבורנו, אולם מצד שני, הלימוד בקדשים קל יותר היות והוא פורס את כל העניין בשלימות בלא אריכות גדולה. כתוב ש'קשה עתיקי מחדת'. לימוד קדשים הינו לימוד חדש ודבר זה, נוסף חיות מיוחדת אצל הלומדים. לאחר שעוברים את ההתחלה הקשה, ישנה חיות מיוחדת".

"ישנה תועלת גדולה בלימוד רצוף של סדר קדשים היות והדבר נותן רצף של לימוד המעניק תמונה כללית על הדברים. הלימוד בזבחים, אשר הינה מסכת המהווה שורש לכל ענייני הקדשים, כאשר הוא נעשה דף אחרי דף, מסייע להקיף את כל העניין ולהכיר את כל סוגי הקרבנות. ישנן השפעות גומלין מפרק אחד למשנהו ועל כן, כאשר לומדים את כל המסכתא ברצף, הדבר נותן אפשרות להבין את התמונה בכלליותה. לימוד זה צריך

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

שידורים חוזרים
ממעמדי סיום הש"ס
ומאירועי דרשו
שלוחה 5

הר"ר **יחיאל גולדברג הי"ד**
הפוחת בכל יום - באידיש
שלוחה 3/2

הר"ר **אברהם פוקס הי"ד**
הפוחת בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3/1

הר"ר **שלום יכנס ואברהם פוקס הי"ד**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

◆ האם דגן קלוי מחמיץ במגע עם מים?
◆ מה הן ההנחיות להאכלת בעלי חיים בדגן בפסח?
◆ שק קמח שנרטב במים - האם ניתן לאפות מצות לפסח מהקמח שלא נרטב?

הנאתו', אבל הנאה שלא כדרך הנאתו, אסורה רק מדרבנן.
• גוללות תרופה שמעורב בהן חמץ - אם החמץ נפסל מאכילת אדם, מותר להשתמש בהן בפסח. ואם הן עומדות לבליעה בלבד, כגון גוללות של תרופה מרה - יש אומרים שמותר להשתמש בהן בפסח אף כשהחמץ לא נפסל מאכילת אדם, ויש חולקים.
• אווז לח ממים ששפשוהו במורסן (אחת מקליפות התבואה) בפסח לפני הפשטתו מעורו - אסור לאוכלו בפסח, משום שתערובת חמץ אסורה בפסח אפילו ב'משהו', ובעור האווז ישנן נקבוביות שהמורסן - המחמיץ מלחות האווז - נותר בתוכן גם לאחר שטיפה. ויש הסוברים שבשעת הדחק, אם שפשוהו במורסן לפני הפסח, מותר לאוכלו אף בפסח עצמו, ובתנאי, שישטפוהו היטב לפני אכילתו.
• בזמנים עברו נהגו לחרוך את העופות באש שהוצתה בקש. וכתב הרמ"א, שבפסח יש להקפיד שלא להשתמש בקשים מתבואת הדגן, כיון שעלולים להמצא בתוכם גרגרים שהחמיצו.
• שק קמח שנרטב בתחתיתו במים, והרטיבות עדיין קיימת - ניתן להשתמש בו בפסח לאחר הפרדת החלק הרטוב מהחלק היבש. אולם, לכתחילה יש לנפות את הקמח.
• לחות היוצאת מקיר אבנים, או מקיר עץ - מעיקר ההלכה, אינה נחשבת כמים, ולפיכך, דגן הבא במגע עם לחות זו, אינו מחמיץ. אולם, יש אומרים שלחות היוצאת מקיר אבנים או מקיר עץ נחשבת כמים לכל דבר, וגורמת לחימוץ הדגן. ולכתחילה יש להחמיר כדעה זו, ולכן, החפץ להשתמש בפסח בקמח שנגע בלחות זו, עליו לנפותו, כדין קמח שנרטב במים, האמור לעיל.

צורות שונות של חימוץ הדגן
• דגן אפוי אינו מחמיץ במגע עם מים. אולם, דגן קלוי, מחמיץ במגע עם מים, והוא אסור בפסח אף באכילה ובהנאה, וכן אסור להשהותו ברשותו.
• כל תערובת של מים עם מאכל או משקה שיש בהם חמיצות, שהתערב בה קמח דגן בפסח - יש לשורפה לאלתר, מכיון שהחמיצות יחד עם המים גורמים לחימוץ מיידי של הקמח.
• תבשיל העשוי מקמח, שמן ומלח, ללא תערובת מים - לדעת השולחן ערוך, מותר להכינו בפסח, ולאוכלו בפסח; ולדעת הרמ"א, אסור.
• קליפות הדגן - הן הקליפה הנושרת מהדגן בעת כתישתו, והן הקליפה הדקה הנותרת בנפה לאחר הניפוי - מחמיצים כחיטה עצמה, ולכן אסור להשרותם במים בפסח.
• בזמנים עברו היו נהוג לשפשף את הגוף במורסן (ראה לעיל) לאחר ההזעה בבית המרחץ; וכתבו הפוסקים שאין לעשות כן בפסח.

האכלת בעלי חיים בדגן בפסח

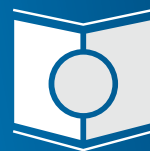
• כאשר מניחים בפסח מזון העשוי מדגן לפני בעלי חיים, אין להניחו במקום לח, כדי שלא יחמיץ. ויש אומרים שצריך להקפיד על כך משלושים יום לפני הפסח, כדי שלא ישאר החמץ ברשותו מבלי משים.
• המאכיל את בעלי החיים שברשותו בפסח בדגן, ומצא בתוכו ריר שנסף מפייהם - נדון כל הדגן הנותר במקום אכילתם כחמץ, וחובה לבערו, משום שהרוק מחמיץ את הדגן.

הלכות שונות בנוגע לאיסור חמץ בפסח

• חמץ אסור בפסח מן התורה רק בהנאה שהיא 'כדרך

הדף היומי בהלכה

נדונים מרכזיים הנלמדים החודש במסגרת הדף היומי בהלכה

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון מס' 61 אדר ניסן תש"פ

דבר בעתו מה טוב

אומרים בשם צדיקים, שמי שמקפיד בכל ימות השנה שלא ייכנסו פירורי חמץ בין ספריו או במקומות שבהם יתקשה לנקות לפני הפסח, מקיים בכך את מצוות 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך', שכן זכר ימי הפסח, ימי יציאת מצרים, מונחים בזיכרונו יום יום, ואינו מסיח דעת מעניין השמירה מהמחמץ בכל רגע ורגע.

על אחת כמה וכמה הלומדים את הלכות הפסח בכל ימות השנה, דבר שזכו לו בשנה זו לומדי 'הדף היומי בהלכה'.

והנה ימים באים, ימים שבהם כל בית ישראל מנקה ומקראץ, מכין את חדרי הבית ואת חדרי הלב לקראת יום צאתנו מארץ מצרים, ימים שבהם אנו יוצאים ממצרי הזמן ומצוקי השעה, ופונים להתחזק ולהיטהר מן החמץ שבבית והחמץ שבלב.

כמה שונה הוא הפסח עבור מי שהקדים ולמד את הלכותיו כמה גבוה הוא ביתר שאת בקרב לומדי 'דף היומי בהלכה' בשנה זו.

מה נהדר יהיה המראה כאשר יישב לומד 'הדף היומי בהלכה' להסב בליל הסדר, כשהפעם הוא 'מחותר' של ממש בשמחת החג, ויש לו יד ורגל בהלכותיו ובהלכותיו.

אם יורשה לנו נגדיל ונאמר שגדולה זו, לא לימות הפסח בלבד היא שמורה, ולא לשנה זו בלבד בה עוסקי לומדי 'הדף היומי בהלכה' בענייני הפסח, אלא בכל זמן ומועד, ובכל שנה ושנה, לומדי 'הדף היומי בהלכה' מובחרים הם בקיום המצוות, משובחים הם בעבודתם התמה והתמימה.

וכל כך למה?

כי לא הרי המקיים את מצוות ה' מתוך חקירה ודרישה ורצון עד ומאמץ בלתי פוסק לשמוע את דבר ה' זו הלכה, ולדעת כיצד יש לקיים את המצוות מדי יום ביומו ומדי מועד במועדו - כהרי המקיים את המצוות כמצוות אנשים מלומדה חלילה, מבלי לתת לב ודעת לקיום המצוות שיהיה כהלכה, ביתר הידור וביתר שאת.

ואף כאשר עוסק הלומד בהלכות שבת או בהלכות סוכה ושאר הלכות, הרי בדעתו להגיע גם לשאר ההלכות ונוקט הוא בצעדים כדי להגיע ליישומה של מטרה זו בפועל, וכל המחובר לטהור טהור, ומחייבור זה לענייני ההלכה זוכה לשפע של טהרה וקדושה בכל ענייניו ובכל דרכי העבודה שלו שעובד בהן לה' יתברך.

והיה רצון שיקויים בנו במהרה מאמר 'ימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', ונזכה לאכול בשנה זו מן הזבחים ומן הפסחים בירושלים הבנויה.

א פריילאכן כשר'ן פסח

שואלין ודורשין בהלכות הפסח לפנינו ולאחריו...

הרב ישראל ליוש

כששאלוהו לפרש הדבר, ענה: "לפני שעברו עלינו החגים, אין לנו עדיין יכולת להשיג גבהותם וענינם, רק לאחר החג שכבר טעמנו ממתיקותם ונטהרנו מקדושתם, נשכיל ללמוד עליהם ולהאיר עלינו מאורם".

על מאמר חז"ל 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח שלושים יום קודם הפסח', המליץ בספר 'ערוגת הבושם' מאמר חז"ל אחר: 'אין המצוה נקראת אלא ע"ש גומרה', ובאר: החפץ לקיים את מצוות הפסח בשלמותו, באופן שיתכבד ששמו נקרא עליה, צריך הוא לגמור היטיב - היינו ללמוד, מלשון גמרא - הלכות פסח, ובזכות ההכנה הראויה יעשה המצוות כתיקון.

ומה שתיקנו חז"ל לדרוש בהלכות החג קודם הפסח יותר משאר המועדים? ביאר: משום שלכל מועד קדמו ימי הכנה, לימים הנוראים ומועדי תשרי, קדמו חודש אלול וימי הרחמים והסליחות. לזמן מתן תורתנו מתכוננים בימי ספירת העומר שהם ימי ההכנה והצפייה לקבלת התורה, ולחג הפסח שלא קדמו לו ימי הכנה, תיקנו חז"ל שיהיו שואלין ודורשין שלושים יום קודם...

כאשר היה כבר הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל בגיל העמידה, שאלו אותו תלמידיו מדוע אינו נוהג להשתכר בפורים? "יודעים אתם מהו פורים?" - ענה להם רבי ראובן - "שלושים יום קודם פסח... בצעירותי הייתי לומד בליל וביום פורים את כל מסכת פסחים...!"

פתחנו בדברי הרמח"ל, ואף נסיים בדבריו בספר 'מסילת ישרים' (פרק י"ב) בחשיבות לימוד ספרי הלכה:

הנה האמצעי האמיתי לקנות הנקיות, הוא התמדת הקריאה בדברי חכמים ז"ל, אם בעניני ההלכות ואם בעניני המוסרים... הנה לא ישאר לו עתה עיכובים לקנות הנקיות, אלא ידיעת הדקדוקים אשר במצוות, כדי שיוכל להיזהר בכלום. ועל כן הנה צריך לו בהכרח ידיעת ההלכות על בורים, לדעת ענפי המצוות עד היכן הם מגיעים. וגם לפי שהשכחה מצויה בדברים הדקים האלה, הנה צתטרך לו התמדת הקריאה בספרים המבארים אלה הדקדוקים, למען חדש בשכלו זכירתם, ואז ודאי שיתעורר לקיימם.

'כל תקון שנתקן, ואור גדול שהאיר בְּזַמַן מְהֻמָּנִים, בְּשׁוֹב תְּקוּפַת הַזְּמַן הַהוּא, יֵאָר עֲלֵינוּ אִוֵר מֵעֵין הָאִוֵר הָרֵאשׁוֹן, וְתַחֲדָשׁ תִּלְדֵּת הַתֵּיקוֹן הַהוּא...'

אלו הן מילותיו הקדושות של הרמח"ל ז"ע בספרו 'דרך ה' על סגולת הימים בכל חג ומועד, והאור המאיר והשפע המושפע בזמן הזה כבימים ההם...

הגאון רבי דניאל מובשוביץ זצ"ל מקלם הוסיף: שאור המועדים דומה לאור השמש, וכשם שהשמש כאשר היא זורחת השכם בבוקר עדיין לא תאיר בכל תוקפה, ורק בחצי היום תגיע לעוצמתה, ומאז תיחלש אורה עד שתשקע, כך אור החג יאיר בשיא תוקפו בימי המועד, אך שלושים יום קודם כבר תחל זריחתו, ושלושים יום לאחר החג עדיין יאיר אורו כחצי היום שבין הצהריים לשקיעת החמה.

דבריו ערבים לחיכם של לומדי 'הדף היומי בהלכה', כי אמנם סדר לימודם אינו תלוי במועדי מעגל השנה, הוא נקבע רק ע"פ הקביעות היומיומיות, כך שהלכות פסח יכולים להילמד גם בערב חנוכה. אך עתה, הקביעות קבעה שהנה לומדים אנו הלכות פסח במועדן ומקיימים את דברי חז"ל: 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח ל' יום קודם הפסח'. ואף לאחר חג הפסח נעסוק עדיין בהלכותיו, ובכך נמשך עלינו את השפעת המועד וסגולת הימים המושפעים עדיין ומאירים לכל דורש ומבקש...

שיחה מרוממת התנהלה בין הני תרי גדולי ירושלים, הגאון רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל והגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל, ממנה נוכל להתרומם טפח מעל פני הקרקע ולספוג מעט מקדושת המועדים הימים שאחריהם:

בצעירותו היה הג"ר שמואל אהרן בוכה כאשר העלו את כלי הפסח לבידיעם, הוא הצטער על ימי הפסח הקדושים שעברו. פעם פגש את רבי זונדל ואמר לו באנחה: "כמה חבל שהפסח עבר..."

"אדרבה" - ענה לו רבי זונדל - "יש לנו לשמוח כי הנה אנחנו עם עוד פסח, הכנסנו לקרבנו עוד מצוות, מצות, מרור, כרפס וארבע כסוות, התעשרנו במצוות רבות..."

קיבל רבי שמואל אהרן את דבריו ונהרו פניו...

משגיח ישיבת 'תורה אור' הגאון רבי זיידל אפשטיין זצ"ל היה נוהג לדבר בשיחותיו על המועדים והשגותיהם רק אחרי החג.

בכל מקום ובכל זמן

קו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 או 4992*

לשמייעת שיעורי הדף היומי בהלכה הקיישו 3 משך שיעור יומי כ-5 דקות

מצטרפים ללימוד 'הדף היומי בהלכה'

הסוגיא המרכזית

גידונים מרכזיים הנלמדים
ב'דף היומי בהלכה' החודש*

מחשבת 'לשמה' במצות מכונה. דוע מצות יד עושין אותן עגולות, ומצות
מכונה מרובעות? האם יוצאים ידי חובה במצה שהיא פת הבאה בכיסנין,
שברכתה בימות החול 'מזונות'? מדוע נוהגים להכניס המצות לתנות במקלות
ולא במרדה? מצה הנילושה במי פירות, האם חולה או זקן יוצאים בה ידי
חובה? האם חוששים לערוב חמץ בדבש, בסוכה, ובמוצרי טבק?

מחשבת 'לשמה' במצות מכונה

כתב השולחן ערוך (סימן תס סעיף א) אין לשיין מצת מצוה ולא
אופין אותה על אינו יהודי ולא על ידי חרש שוטה וקטן. ובטעם
הדבר כתב המשנ"ב (ס"ק ג) שהרי כתוב (שמות יב, יז) "ושמרתם
את המצות" ומשמע מזה שהשמירה שאתה משמרה שלא
תחמיץ התכון לעשותו לשם מצה של מצוה, ונכרי וחרש
ושוטה וקטן אינם בני שימור.

ובגדר דין 'לשמה' הנצרך בעשיית המצות, כתב בשו"ת עונג
יו"ט (או"ח סי' ב) שאינו ענין של ייחוד המצה לצאת בה ידי חובה,
וכיעבוד עור לשם ס"ת או טוהית ציצית לשמה, שענינים 'רצון'
הפועל לייחד אותם למצוותם, אלא ענינו הוא רק 'כוונה'
המורה על המעשה לשם מה הוא נעשה. וכתב שלפיכך
מועיל לשמר את מצת חבירו בלא ידיעתו, שהרי לא פועל
דבר בגוף המצה, אלא רק מגדיר את המעשה שנעשה במצה.

מאידך, בספר חדושי רבנו חיים הלוי (סוף הל' חמץ ומצה פ"ו ה"ה)
כתב ששני דינים נאמרו בשימור לשמה, ומלבד דין 'כוונה'
לשמה במעשה שימור המצה, צריך גם שעי" שחושב בשימורה
לשמה יחול בה שם של מצה המשמרת לשם מצה.

ולענין מצות שנעשו על ידי מכונות, האם כשרות הן לצאת
בהן ידי חובת אכילת מצה, כתב הגר"ש קלוגר (האלף לך שלמה
השמות לאור"ח סי' לב) שמכונה אינה עדיפה ממעשה קטן שאין בו
דעת לעשות 'לשמה', ולכן אין יוצאין במצות אלו ידי חובה [וכן
כתבו מחכמי הדור ההוא בקונטרס 'מודעה לבית ישראל'].
מאידך, כתב הגר"ש נאטנהאזן (קונט"ב בטול מודעה) שכיון שבכל
עת פעולת המכונה פועלת היא ע"י מעשה האדם שמגלגל
את גלגלי המכונה, נחשבת פעולתה כפעולתו [וכן כתבו (שם)
מחכמי הדור ההוא].

אולם כתב המהרש"ם (שו"ת ח"ד סי' קנט) לגבי המכונות שהיו
בזמנו [שעי" הסרת מסגרת היו פועלות מעצמן], שכיון
שהאדם רק מסיר את ה'מונע' של הפעולה, והמכונה פועלת
ממילא, באופן זה לכל הדעות אינו נחשב כפועל את פעולת
המכונה, ושונות הן מהמכונות שהיו בדורות הקודמים,
שבהן האדם היה מסבב את הגלגל בתחילה, ולפיכך יתכן
להחשיב את פעולתן מכח האדם כפעולת האדם. אלא
שצידד, ש'לגבי' יתעבד יש להחשיב גם את פעולת מכונות
אלו כנעשית לשמה, שכיון שעשיית העיסה נעשית קודם לכן
בידים ע"י האדם 'לשמה' [שכך היתה צורת המכונה בזמנו,
שהיו נותנים לתוכה את העיסה לאחר שנילושה בידיים]. גם
המשך פעולת המכונה נחשב כ'סתמא לשמה', משום שעל
דעת ראשונה הוא נעשה [וכמו שאמרו בזבחים (דף ב, ב) לענין
עבודה בקדשים לשמה], ומ"מ כשיש באפשרותו לצאת ידי
חובה במצות הנעשות ביד, יקיים בהן את המצוה.

והחזו"א כתב (או"ח סי' ס"ק ד"ה ונראה דא"צ) לענין טוהית ציצית ע"י
מכונה, שכיון שאת הכח הראשון של הפעלת המכונה עשה
האדם 'לשמה', אע"פ שהמשך פעולת המכונה אינה מכח
האדם, מ"מ נחשב הדבר כ'סתמא לשמה', ומועיל. וכן כתב
בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' סט אות ה) בשם תשובת חסד לאברהם
(מהדו"ת או"ח סי' ג). אולם לענין מצות אכילת מצה, דעת החזו"א

חימוץ בדבר].

(חוט שני פסח פ"ב ס"ק א עמוד קמח, הגר"ח קניבסקי תורת המועדים שעל
שונה הלכות הל' פסח ע"מ רלה) שאין להקל בדבר. וכן הורה באגרת
(קובץ אגרות ח"א קפה אות ט) שכל עסק המצות יהיה ע"י אדם ולא
ע"י מכונה כלל.

טעם נוסף להחשיב את המצות שנעשו ע"י מכונה כנעשו
'לשמה', כתב בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כ) משום שאין צריך
עשייה 'לשמה', אלא די בשימור 'לשמה', ואפילו בשימור ע"י
אחר שאינו העושה, וכדעות שהובאו בשעה"צ ס"ק ד.

ולענין מצות מכונה, האם יש בהן חששות שאינם קיימים
במצות עשיית יד, כגון חימום העיסה וחימומה, וקושי נקיין
המכונות, ועוד, נחלקו בזה חכמי הדורות שלפנינו, והובאו
הדעות והטעמים בקונטרסים הנ"ל בראש ההערה [וראה גם
שו"ת דברי חיים ח"א או"ח סי' כג-כד], אולם יש לדון האם
החששות שנזכרו שם קיימים גם במכונות שבזמנינו. ודעת
החזו"א (חוט שני שם, דינים והנהגות פ"ז אות ח) להמנע מאכילת מצות
מכונה בכל ימי הפסח, חוץ ממי שקשה עליו הדבר.

מדוע מצות יד עושין אותן עגולות, ומצות מכונה מרובעות?

כתב השולחן ערוך (סימן תס סעיף ה) אין עושין בפסח פת עבה
טפח. וביאר המשנ"ב (ס"ק ז) הטעם דכשהיא עבה כל כך יש
לחוש שמא לא ישלוט חום האש בתוכה ותתחמץ בתוכה
בשעת אפיתה, אבל בפחות מטפח מותר, אמנם הוסיף שיש
פוסקים שאפילו בפחות מטפח יש להזהר, והרמ"א (סעיף ד)
כתב, ויש לעשות המצות רקיקין ולא פת עבה כשאר לחם, כי
אין הרקיקים ממהרים להחמיץ.

וביאר המשנ"ב (ס"ק טו) כוונתו, שאף שמבואר בסעיף ה
שמוותר לאפות מצה עבה פחות מטפח, מכל מקום נכון
לכתחילה לעשות המצות רקיקין דקין. ובכך החיים (ס"ק מד)
הוסיף שבירושלים נהגו קהלות האשכנזים לעשות מצת
מצוה וכן שאר המצות רקיקין כדברי הרמ"א, ואף יש מקצת
מהספרדים העושים את מצת המצוה רקיקין, אמנם בשאר
המצות כולי עלמא עושים אותן רקיקין, לפי שנהגו לאפות
כל המצות לפני פסח, בעבור כל ימי הפסח, ואם לא יעשו את
המצות רקיקים דקים הן יהיה קשה לאכול אותן.

עוד מנהג מצאנו לענין עשיית המצות לעשותן עגולות, ובטעם
הדבר כתב המהר"א אסאד (יהודה יעלה או"ח תשובה קנז) משום
שלגבי המצות שהוציאו ממצרים נזכר בתורה (שמות יב, לט)
לשון 'עוגות', והיינו שהן היו בצורת 'עוגול' [וכמו שפירש רש"י
בתענית (כג, א ד"ה עוגה) ובעוד מקומות, 'שעוגה' היא מלשון
'עוגול']. שכונת התורה בכך להודיענו את גודל החפזון בשעת
ציאת מצרים שעשו את המצות עגולות במהירות, ולא היה
להם פנאי לרבע אותן וכדומה, וכן לדורות יעשו אותן עגולות
לזכר גודל החפזון [וראה שם שכתב טעמים נוספים לדבר].

אולם לגבי 'מצות מכונה', כתב שם שיש להקפיד לעשותן
מרובעות, שכן אם יעשה אותן עגולות, יש חשש שיערכו את
שיירי הקצוות פעמים נוספות, כדי להחזירן לתנור [ויש חשש

האם יוצאים ידי חובה במצה שהיא פת הבאה בכיסנין, שברכתה בימות החול 'מזונות'?

מצאנו דבר מענין בשולחן ערוך (סימן תס סעיף ב) שכתב
שאפשר לעשות מצה אף בקרקע. וביאר המשנ"ב (ס"ק ט)
שזהו ה'טרוקנין' המבואר בדברי המחבר בסימן קסח סעיף
טו [היינו שעושין גומא בכירה ונותנים בה קמח ומים מעורבין
ונאפה שם, וראה בביאורים ומוספים סימן תסא מה שביארו
עוד באופן עשיית מצה זו], והוסיף המשנ"ב שאין אדם רשאי
לברך עליו 'המוציא' אלא אם כן קבע סעודתו עליו, ומובא
בגמרא שאדם יוצא בזה חובת מצה בפסח, שהוא חשוב לחם
עוני.

ואף שלענין חיוב אכילת כזית פת לבילי יו"ט ראשון של סוכות,
כתב לקטן (ס' תרל"ט ס"ק כא) שאין יוצאים ידי חובה אלא בפת
גמור ולא בפת הבאה בכיסנין [והרי חיוב זה נלמד מחיוב
אכילת מצה לבילי יו"ט ראשון וכמבואר שם (ס"ק ט)], ביאר
הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ד הע' קלא) שפת הבאה בכיסנין
הוא סוג אחר של לחם, משא"כ טרוקנין הוא לחם אלא שאין
רגילות לקבוע עליו סעודה [וכעין זה כתב השערי תשובה שם
(ס"ק ח)].

ואף שהדרך לאוכל את הטרקנין לפעמים לתענוג, כתב
הב"י לעיל (ס' קסח ד"ה טרוקנין) שמ"מ אינו נחשב משום כך
למצה עשירה, והוסיף שם, שאף שאין לו צורת פת [ומשום
כך אין מברכים עליו 'המוציא' אלא כשקובעים עליו סעודה
[ראה ביה"ל לעיל (ס' קסח שם ד"ה קמח)], מכל מקום נחשב
הוא ללחם עוני משום שלענין אין תנור ודרכו לאפות את פתו
בקרקע.

מדוע נוהגים להכניס המצות לתנות במקלות ולא במרדה?

כתב השולחן ערוך (סימן תס סעיף ג) מצה שנאפית עד שאם
פורסים אותה אין החוטמים נמשכים ממנה יוצאים בה. וביאר
המשנ"ב (ס"ק טו) דמשנאפית כשיעור הזה לכולי עלמא כבר
לא תבוא לידי חימוץ, וקודם שיעור זה עדיין איננה בכלל לחם
אלא רק בצק.

וברמ"א הוסיף שיש להזהר שלא לקחת את המצה מן התנור
קודם לכן ולהחזירה כי תוכל לבוא לידי חימוץ. וביאר כוונתו
המשנ"ב (ס"ק טו) שלא מבעיא ליטלה שלא להחזירה בודאי
אסור, שהרי כיון שחוטמים נמשכים ממנה, עדיין בכלל בצק
היא ותתחמץ בודאי על כל פנים בשיעור שהיית מיל, אלא
אפילו לקחה על מנת להחזירה תכף גם כן יש להזהר, כי
תוכל לבוא לידי חמץ אפילו בשהיה מועטת כיון שנתחממה

* הנושאים המובאים במדור זה מקורם במ"ב מהדורת דרשו בסימנים אלו, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות.

”בליל פסח יתנהג בקדושה וביראה, ולשמוח במצות שזיכה ה' אותנו בלילה הזה”

צדיקי הדורות היו משתוקקים בכל השנה כולה לאכול מצת מצוה בקדושה ובטהרה, ובקדושתם ערכו הכנה דרה טרם קיימו מצוה רבה זו בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה. אמנם אף לאנשים הפשוטים ביותר אמרה תורה 'בערב תאכלו מצות', כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו לומר שרק אם הכין את עצמו כראוי נחשבת המצווה כמצוה ראויה, אלא, כל אחד יכול את עצמו כפי כוחו והשגתו ודי בזה.

כתב החתם סופר (ח"ו סימן קצ"ז), ז"ל: 'מצות עשה של אכילת מצוה משומרת בליל פסח - והיא יחידה שנשארה לנו מכל מצוות אכילה שבכל התורה, ואין לנו לא פסח ולא קדשים, לא תרומה ולא מעשר שני, רק מצות אחת משנה לשנה, ואם גם היא לא תועלה בידינו בשלימות, הייטב בעיני ה' חלילה וחלילה, עכ"ל.

בכללות כתב חותנו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל ב'מכתב' (מכתבי רעק"א יב) ז"ל: 'בליל פסח יתנהג בקדושה וביראה, ולשמוח במצות שזיכה ה' אותנו בלילה הזה, מצות עשה של קידוש, ומצות עשה של אכילת מצוה, ומצות מרור וד' כוסות ואמירת הלל' עכ"ל.

ואכן השל"ה הק' כתב (מסכת פסחים נ"ר מצוה' אות לט), שחסידים ואנשי מעשה נהגו לנשק את המצה בעת שהגביהו אותה בליל הסדר.

נפלאים דברי ה'רוקח' (הלכות פסח אות רצא) שהאוכל מצות בשבעה ימי החג כהלכתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וראייתו מהפסוק 'מצות יאכל את שבעת הימים', שבעת ימים אין כתיב כאן, אלא 'שבעת הימים', בה"א הידיעה, ללמדנו שנעשה שותף בבריאת שבעת ימי הבנין. ב'תפארת שלמה' מוסיף עוד, כי מעלת מצוות אכילת מצוה' כי בשונה משאר המצוות הנעשות בחוץ לגופו של אדם, זו נבלעת בקרבו, ולכן מסוגלת היא לרפאות את האדם 'רפואת הנפש' ברוחניות, ומסייעת לו לעקור מעצמו את כל הרע שבקרבו להיות דבוק באלוקים חיים.

וכן אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע (מנחם ציון דרושים לפסח ליום אחרון של פסח) שסוגלת אכילת מצוה מועילה לבטל כל תאוות רעות מנפש האדם.

(באר הפרשה - פסח תשע"ט)

הוא משום הטעם השני שהובא במשנ"ב, היינו שחוששים שנתערבו מים במי פירות [וראה שם מה שהביא לדון על שיטת רש"י], ולכן מובן שבמקום הדחק אם לא נתערבו מים במי פירות הקל לחולה וזקן, מה שאין כן שיטת האגרות משה [ודייק כן מהמשנ"ב] שטעם המנהג שחוששים גם לשיטת רש"י שמי פירות מחמיצין, ועל כן החמיר כמבואר לעיל.

האם חוששים לערוב חמץ בדבש, כסוכה, ובמוצרי טבק?

כתב השולחן ערוך (סימן תס"ג סעיף ה) דבש של אינו יהודי אין מחזיקין בו איסור ואוכלים אותו בפסח. וביאר המשנ"ב (ס"ק כב) שהיה מקום לחשוש שהדבש הינו מזויף, שעירבו בו סולת, קמ"ל שלא מחזיקים איסור אם לא במקום שמוכח החשש, ועוד שגם אם ערבו הרי דבש הינו מי פירות ומי פירות אינם מחמיצים, אמנם הרמ"א הביא שיש החמירים בזה וטעמם הסביר המשנ"ב (ס"ק כד) משום שרגילים לערב בו סולת לתותה, שהיא חמץ, ולכן כתב הרמ"א שבמדינות אשכנז נהגו שלא לאכול בדבש בפסח, רק מאותו דבש בחביות המובא ישר מהכורת, שמעורב עדין שעוה, והטעם ביאר המשנ"ב (ס"ק כה) משום שאין הדרך לזייפו.

עוד דבר שיש שחששו בו לתערובת חמץ הוא סוכר, ועל זה הביא הרמ"א שסוכר אסור לאוכלו ואפילו להשהותו אסור, והמשנ"ב (ס"ק כט) כתב, שאותו סוכר שיש לו 'כתב הכשר' מהרב ממקום עשיתו נוהגים לאכול לכתחילה, אמנם הוסיף שבסוכר שעשוי דק דק יש בו יותר חשש חמץ ואסור להשהותו. דבר מעניין מובא על הנהגת החזו"א (ארחות רבנו ח"ב ע"פ פב, פג), שבחול [לפני שחלה בסכרת] היה משתמש רק בקוביות סוכר לפסח, והנהגת הקה"י היתה להשתמש לעצמו רק בסוכר בהכשר מהודר שסינן ובישל לפני הפסח, ובני ביתו היו משתמשים רק בקוביות סוכר שבהכשר מהודר לפסח.

טבק, כתב המשנ"ב (ס"ק לג) בשם האחרונים, שדרך לשרותו בשכר בקצת מהמקומות, ולכן צריך לסגרו בחדר או לעשות מחיצה לפניו. בנידון זה נחלקו האחרונים אם דין זה הוא דוקא בטבק המיועד לעישון, או אף בטבק המיועד להרחח, הבית מאיר (סי' תס"ג ה"א) כתב שדין זה הוא דוקא בטבק המיועד לעישון, לפי שטבק המיועד להרחח, הואיל ואין הוא ראוי לאכילת כלב, הרי הוא כעפרא דארעא, ומותר להנות ממנו [כמבואר בשו"ע לעיל סי' תמ"ב]. לעומת זאת, טבק המיועד לעישון אף שגם הוא אינו ראוי לאכילת כלב, מכל מקום משום חומרא שיש לנהוג בדין חמץ, יש להחשיב את העישון כאכילה, ואכילה אסורה אפילו אם החמץ נפסל מאכילת כלב, שכשאוכלו 'אחשביה' כדבר הראוי לאכילה, כפי שכתב השו"ע לעיל (שם ס"ד, ובמשנ"ב שם ס"ק כא).

לעומת זאת, בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' תמ"ב) כתב שמדובר הן בטבק המיועד לעישון והן בטבק המיועד להרחח, שאף על פי שהם נפסלו מאכילת כלב, מכל מקום כיון שמלכתחילה הם עשויים להרחח ולעישון, ולדברים אלו הם ראויים גם אחר שנפסלו מאכילת כלב, לפיכך שם חמץ עליהם ואסור ליהנות מהם. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבתי יצחק [כ"ז] פ"ג). גם דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פ"ז ס"ק ג ע"ג ד) שאסור לעשן בפסח סיגריות שמעורב בהם חמץ. עוד בענין האוסרים והמתירים עישון סיגריות שמעורב בהם חמץ, ראה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' טו), וראה בביאורים ומוספים סימן תמ"ב ס"ק כא.

ובזמנינו אכן מערבים בסגריות מיני חמץ שונים (ספר תשובות והנהגות ח"ד סי' צ"א אות א; חוט שני שם; שבות יצחק שם).

מחוס התנור.

ולפי זה יש לדון האם אפשר ליטול את המצה במרדה על מנת להעבירה בתנור ממקום למקום ולא הוציאה מחוץ לתנור או שמא יש לחוש גם בזה לחימוץ, החזו"א (או"ח סי' קכ"ט ס"ק יז) כתב, שאין לחוש שמא תתחמץ המצה בעודה על המרדה כיון שאינה דבוקה בו, שאם לא כן לעולם כשמכניס את המצה לתנור במרדה יש לחוש שמא תתחמץ קודם אפייתה, וביאר שם, שמה שהתחילו לנהוג מזמן הגר"א (תוס' מעשה רב אות מח) להכניס את המצות לתנור במקלות ולא במרדה, אינו משום החשש הנ"ל [שהרי אף כשמכניס במקל נוגעת המצה מעט במקל] אלא משום החשש שמא יתן מצה על מרדה כשהיא חמה מחוץ לתנור והיא תתחמץ [אמנם למעשה מנהגו היה להקפיד שלא להפוך את המצות בתנור (ארחות רבנו ח"ב ע"פ לה אות [ו]).

מאיך, בשו"ת דברי מלכאל (ח"ד סי' כ"א ס"ק יט) כתב, שאסור להגביה את המצה במרדה אף בתוך התנור קודם אפייתה, משום שיש לחוש שמא תתחמץ בעודה על המרדה שאין שולט שם חום התנור כל כך, וכן משמע במנהגי החת"ס (פ"א אות ז), וראה בא"א בוטשאטש (ד"ה כתבו).

מצה הנילושה במי פירות, האם חולה או זקן יוצאים בה ידי חובה?

כתב השולחן ערוך (סימן תס"ג סעיף א) מי פירות בלא מים אין מחמיצים כלל, ומותר לאכול בפסח מצה שנילושה במי פירות אפילו שהתה כל היום, אבל אין יוצא בה ידי חובתו מפני שהיא מצה עשירה וקרא כתיב 'לחם עני'. וידוע דברי הרמ"א (סיף ד) שכתב שבמדינות אלו אין נוהגים ללוש במי פירות, ואפילו לקטוף המצות אין נוהגים רק לאחר אפיתן בעודן חמים, ואין לשנות, אם לא בשעת הדחק לצרירי חולה או זקן הצריך לזה.

ובטעם מנהג זה ביאר המשנ"ב (ס"ק טו, יט) שני טעמים הראשון בשם הגר"א שחוששים לכתחילה לשיטת הראשונים [רש"י] שגם מי פירות לבד גם כן מחמיצים וממהרין להחמיץ, וטעם שני שחוששים שמא נתערבו במי הפירות מעט מים, שבזה לכל שיטות הראשונים העיסה ממהרת להחמיץ, והוסיף המשנ"ב שמה שהקל הרמ"א בשעת הדחק לזקן או חולה זהו דווקא במי פירות בלבד, אבל מי פירות עם מעט מים אין ללוש לכתחילה אפילו בשעת הדחק.

דנו הפוסקים במי שעבר על המנהג ולש במי פירות ושהה כדי שיעור חימוץ, מה יהיה דין העיסה, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קנ"ד וחי"ד סי' צ"ח) כתב, שהעיסה היא כחמץ גמור ואסור לאוכלה, ואין להתירה אפילו לזקן או חולה, וכן משמע במשנ"ב (ס"ק יט) שלא התיר לחולה או זקן אלא אם כן אפאה מיד. ובטעם הדבר כתב האגרות משה (שם) שגם לשיטות שמי פירות מחמיצים רק כבערובים במים, וכל שכן לשיטות שמי פירות לבדם מחמיצים יש לפרש את סיבת החימוץ בשני אופנים, א. רק המים הם המחמיצים, ואילו מי הפירות אינם מחמיצים אלא הם גורמים למים להגיע לכל העיסה גם למקומות שלבדם לא היו המים מגיעים לשם. ב. גם במי פירות יש כח המחמיץ, אלא כשהם לבדם יש בהם גם כח המונע מהם להחמיץ, וכשהם מתערבים במים בטל הכח המונע ולכן הם מחמיצים. ושיטת רש"י (פסחים לו א ד"ה אין) כפירוש השני, ומשום כך סבר שמחמת הכח המחמיץ שיש במי פירות, אף אם העיסה נילושה במי פירות לבדם, מכל מקום אסורה היא כדן חמץ נוקשה, וכן דעת הראב"ד (פ"ה חמץ ומצה ה"ב) והר"ש (תרחומות פ"י מ"ב).

ונהגו העולם להחמיר בנילושה במי פירות לבדם כדעת ראשונים אלו [ולא מחשש תערובת מים], ולכן יש לומר בזה את הכלל המבואר בחיי אדם (כלל קכ"ט) שכל דבר שקיבלו עליהם לנהוג כדברי האוסר אין יכולת אפילו לכל גדולי דורנו להתייזב להם. אכן אם שמר שלא תתחמץ העיסה, יש להקל לזקן או חולה.

מאיך החזו"א כתב (או"ח סי' קכ"א ס"ק יב ד"ה ובשו"ע), שאם לש במי פירות לבדם, מותר לחולה או לזקן אף אם שהה והחמיץ [ובפשוט נראה מדברי החזו"א (שם) שנקט שטעם המנהג

למדתי בישיבת פוניבז' ושמעתי שיעורים מכל ששת ראשי הישיבה צוק"ל ויבדלחט"א מרנן הגאונים הרב שך, ר' שמואל רוזנבסקי, ר' דוד פוברסקי, ר' שלמה ברמן צוק"ל ויבדלחט"א ר' גרשון אדלשטיין ור' דוב-בער פוברסקי. היתה לי האפשרות להתחיל למצוא תירוצים וטצדקי שאני לא נהנה ולא מתחבה, אינני זוכר אם היה זה מישהו שדיבר איתי או שהקב"ה שלח לי את הסייעתא דשמיא להבין לבד ...

שיחה מיוחדת עם הגאון רבי בונים שרייבר שליט"א, ראש ישיבת "נתיב הדעת", על הדרך להתחבר לתורה ולטעום מצוף אמריה

אינני זוכר אם היה זה מישהו שדיבר איתי או שהקב"ה שלח לי את הסייעתא דשמיא להבין לבד שהם כולם ת"ח מופלגים ומכולם יש מה לשמוע, ואצל כל אחד מהם הייתי יושב ומקשיב לשיעור, ומוצא בכל שיעור את הנקודה או שתי נקודות שהתחברתי אליהם. אח"כ הייתי הולך לדבר בלימוד עם המגיד על אותם נקודות שהתחברתי אליהם, ולאף אחד לא היה מושג שלא התחברתי לגמרי לשיעור, ואני יכול לומר בפירוש שמכל אחד מהם קיבלתי.

ומה יעשה בחור שיושב בשיעור ומתאמץ כל כולו לשמוע ולהבין אך בכל זאת אינו מצליח למצוא שום נקודה בשיעור ש"מדרבת אליו", שום ענין שהוא מרגיש מחובר אליו?

הגרב: בחור שיושב בצורה רצינית ומנסה להבין ולהתחבר ואינו מצליח - עצתי היא אליו שיתיישב עם עצמו בלילה לבד, ויכין את הסוגיא ויראה אלו נקודות בשיעור מתחברות אל הנקודות אותם הוא הרגיש בעצמו בסוגיא. אם הוא מוצא - מה טוב ומה נעים, ואם לא, אז שישב שוב עם עצמו ויחן לעצמו דין וחשבון למה כל הנקודות שעליהם מדבר בשיעור לא התעוררו אצלו בלימוד הסוגיא.

בדידי היו עובדא, כשנכנסתי לישיבת פוניבז' היה זה בערך בגיל 14, הר"מ הראשון אות שמעתי היה הגאון הגדול ר' דוב בער פוברסקי שליט"א, קניתי בתחילת הזמן מחברת 40 דף שורה אחת, ובצד שמאל כתבתי כל פעם את מה שנראה לי בסוגיא, ובצד ימין כתבתי את מה שאמר הרבא ישיבה בשיעור. לאחר השיעור השוויתי בין השניים, והיה אם יצאו הדברים פחות או יותר באותו הכיוון - ידעתי שלמדתי כמו שצריך. אבל אם לא, [ובדרך כלל הדברים בשני יעדי המחברת היו שונים לגמרי...] הייתי יושב ומנסה להבין למה לא הבנתי את הסוגיא כמו הראש ישיבה. אם לא הצלחתי להבין לבד הייתי נגיש לשאל למה לא אפשר להבין את הסוגיא באופן הזה שחשבתני. יש מספר דברים שאני עדיין זוכר מאותם השיעורים, אך התועלת העיקרית בדברים היתה שקיבלתי מהם את הדרך ללמוד סוגיא.

אז עצה טובה קא משמע לן לבחורים שעדיין שומעים שיעור יומי. ומה יעשה בחור בקיבוץ שאינו שומע שיעור יומי שמכונן אותו בסוגיא?

הגרב: עד לפני ארבעים שנה זו הייתה שאלה קשה מאד, ממש זעקה ללא מענה. אבל אז קם הגאון ר' חנוך קרלשטיין זצ"ל שהיה חברותא שלי בישיבה, ובאותה תקופה בדיוק החל בזה גם הגאון ר' דוד הקשר זצ"ל, והתחילו להוציא מראי מקומות על סוגיות הש"ס.

היום ברור לי יש שפע של ספרי מראי מקומות, בדרך כלל כל ישיבה נותנת מראי מקומות על הסוגיא ולפעמים כל ר"ם רושם מראי מקומות. בחור יכול לשבת עם אחד מהמראי מקומות האלו ולמצוא אחרי עבודה מסוימת לאיזה סגנון הוא מתחבר, ועם הסגנון הזה של המ"ם - ללמוד את סוגיא מזווית הראייה שלו.

השנים בקיבוץ הם השנים שבחור בונה את עצמו, מייצב את הכיוון שלו בסוגיא, לא מביעה מי ששמע שיעורים, שאז מצטרף לניסוין שלו כל מה ששמע ושיעור קטנה ובישיבה גדולה, גם אלו שלא שמעו שיעורים, זה הזמן שהם צריכים לבנות את עצמם את הדרך הייחודית והמיוחדת שלהם.

אצלנו בישיבה יש שני שיעורים כלליים, והיה לי פעם מעשה עם בחור בישיבה, שהגיע ושאל בכנות עם מה הוא יצא מהסוגיא. הרי סוף לכל ראש ישיבה יש את הסגנון והשפראך שלו, ואם נכין איפה נמצאת האמת שאיתה הוא יוצא מהסוגיא?

התשובה האמיתית היא ששבעים פנים לתורה, ואלו דברי אלוקים חיים. אבל לאותו בחור עייתיו והזמנתי אותו שיבוא וישב ויקשיב לשני השיעורים ויכתוב אחר כך את היסוד שהיה בסוגיא בכל שיעור כללי, מבלי להכנס לפרטים ולראיות וכו' רק את היסוד. אחרי שבוע הבחור נגיש אליי בחזרה משועשע לגמרי, והודה ששני ראשי הישיבות אמרו בעצם את אותו השיעור...

ומה האמת? ודאי שכל אחד אמר יסוד אחר, אלא אותו בחור מצא את היסוד האישי שלו בסוגיא בשני השיעורים גם יחד.

המטרה של השיעורים היא שיבחרו כללי, היא שהבחור יקלוט וישמע את הדברים של ראובן ושל שמעון אבל בסופו של דבר הוא ימצא את עצמו בהם, כך יוכל להתחבר לסוגיא ולהרגיש את הטעם המתוק והטוב שיש בה.

בקוצק אמרים יאוש - שלא מדעת. ופעם ראיתי בישיבת ברסלב על הפלורסנט את הכיתוב "אם אתה מאמין שאפשר לקלקל תאמין שאפשר לתקן..." כל בחור שיעמול ויעבוד בכנות עם עצמו - אין ספק שיוכל להגיע לזה, וכשבע"ה יגיע לזה הוא כבר יחיה בעצמו את כל התיאורים על הגישמאק שבתורה.

מתכונן בעצם לומר שכל אחד צריך ללמוד רק בדרך אליה הוא מתחבר? **הגרב:** אמרתי שכל אחד רק צריך ללמוד בצורה שהוא מתחבר אליה, אבל זה לא משנה כלל אם זה בעיון או בבקאות. אני מדבר על להתחבר לעצמו בלימוד העיון ולהתחבר לעצמו בלימוד הבקאות.

כל הזמן מגיעים בחורים עם טענות "אני לא אוהב עיון". אני נוהג לשאול בחור כזה שבא אליי: אם הייתי מושב אותך ללמוד לבד את הסוגיא, איך היית לומד - האם היית גורס דף אחרי דף בקריאה?

בדרך כלל מיד הבחור משיב שבשום אופן לא. הייתי מנסה להבין מה שאני לומד. אם כך, אני אומר לך, זה לא נכון להגדיר שאינך אוהב עיון, אולי אתה לא אוהב את העיון שלי. אתה אוהב חוצה את העיון שלך!

אותו הדבר גם בלימוד הבקאות. כל הזמן יש תלומות של בחורים על הקצב, או שהוא מהיר מדי או שהוא איטי מדי. וגם כאן צריך לבחור למצוא את עצמו בתוך המסגרת הזו. אחד ירצה ללמוד ולסכם את כל הגמ' רש"י, האחד ירצה יותר לחשבן בשקלא וטריא את הקישויות של תוס', כל אחד בדרכו הוא.

בקיבוץ, כל אחד צריך למצוא את עצמו בתוך העיון ובתוך הבקאות, וככה ללמוד בהנהגה וקורת רוח. הבעיות מתחילות שכל אחד מנסה להתחבר למה שמתאים לשני, וכולם מנסים להתחבר למה שמתאים לכולם, וכך מפספסים את החלק האישי והמיוחד של כל אחד בתורתו של הקב"ה.

בחור שנמצא במסגרת ושומע שיעורים כפי שנקבע בישיבה, איך בפועל יוכל להתחבר לעצמו בתוך המערכת הכללית?

הגרב: בוודאי שאין הכוונה שבשיעור וממילא בישיבה ילמודו בעיון סוגיא אחת והבחור ילמד סוגיא אחרת. הרי ברור לכל שהשיעורים בישיבה הם אלה שמלמדים ונותנים כלים איך ללמוד סוגיא ואיך להבין. אבל במסגרת של השיעור צריך לא אחד למצוא איזו נקודה אליה הוא מתחבר. בחור לא צריך לחזור על כל פרט ופרט שהוא שומע בשיעור, לא בילדי חייך עסקינן, אך מטרת השיעור היא ללמד את הבחור איך ללמוד. אני תמיד אומר לתלמידי הישיבה שאין לי שום מטרה שהם יזכרו את מה שאני אמרתי בשיעור, הדבר החשוב הוא שילמדו את המסר, איך לגשת לסוגיא.

הראש ישיבה ר' שמואל רוזנבסקי היה רגיל לומר שהתנא אומר באבות [העמידו תלמידים הרבה], אין הכוונה כאן להעמיד הרבה תלמידים בכמות, כי אם כך היה נכון היה לכתוב לעמידו הרבה תלמידים, אלא הכוונה היא להעמיד את התלמידים באופן המיטרי, דהיינו שאם ילמד הרב את התלמיד מסכת בבא קמא - הוא יידע מחר ללמוד על פי זה גם מסכת כלים או זרעים.

בכל ישיבה ישנם כמה וכמה מגידי שיעורים, ואף אחד מהם לא דומה לשני, כי כשם שאין פרופסורים שווים כך דעותיהם אינן שוות, אבל כולם מדברים על אותה סוגיא ועל אותו ענין פשוט, כי כולם יודעים איך ללמוד סוגיא וממילא הם מדברים על הנושא שבסוגיא, וכאן כל אחד מדבר בסגנון שלו ובצורה הייחודית שלו.

האם אנו מצפים מבחור ישיבה צעיר שכבר יידע איזה סגנון וצורה ודרך הלימוד מתאים עבורו?

הגרב: אנו מצפים למצוא מצפנים ממנו שידע את זה מיד, אבל אם הוא הגיע לישיבה שמתאימה לרמה שלו פחות או יותר, [ואיננו נכנס כאן לנושא הכואב של בחורים שמגיעים לישיבות שלא מתאימות להם מכל הסיבות שבעולם], ואם הוא לומד ברצינות, הוא בהכרח מגלה בעצמו לאיזה דרך ולאיזה סגנון ללמוד הוא מתחבר, ועל זה הוא יכול לדבר ולהתייעץ עם מישהו מהמוצא או להתקשר למוקד שיכול לכוון אותו.

בחור צריך לשמוע את כל השיעור, להבין את רובו ולמצוא לכל הפחות שתי נקודות בשיעור שמדברות אליו, שאליהם הוא מתחבר. באידיש אמרים "זיינע רוזניקעס" (הצימיקים שלו), כל אחד צריך למצוא בשיעור את הרוזניקעס שלו.

אני למדתי בישיבת פוניבז' ושמעתי שיעורים מכל ששת ראשי הישיבה צוק"ל ויבדלחט"א [מרנן הגאונים הרב שך, ר' שמואל רוזנבסקי, ר' דוד פוברסקי, ר' שלמה ברמן צוק"ל ויבדלחט"א ר' גרשון אדלשטיין ור' דוב-בער פוברסקי] לחלק התחברתי יותר ולחלק התחברתי פחות. היתה לי האפשרות להתחיל למצוא תירוצים וטצדקי שאני לא נהנה ולא מתחבר, ולבחור להתחיל ללמוד קדשים וכדו'...

עליו אל מעונו של הגאון רבי בונים שרייבר שליט"א, ראש ישיבת "נתיב הדעת", לשמוע מפיו דעת ותבונה, עצות מעשיות והדרכות מועילות לבני הישיבה המבקשים לחזות בנועם ה' ותורתו.

בפתח דבריו ביקש להדגיש, שדבר ברור הוא שרוב מוחלט מן הבעיות שישנן לבחורי ישיבה בדרך עלייתם - נובעות מחוסר גישמאק בלימוד. וכי אם נוצר מצב שהבחור כבר מתחבר לטעם המתוק של התורה, אזי ממילא פתרונו את רוב הבעיות, שמתגסדות ונעלמות כלא היו, כמאמר הכתוב "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", וקשיים ומבוכות לא יוכלו לגבור על אהבת התורה.

תישאל השאלה, איך באמת יוכל הבחור להתחבר ללימודו? נדגיש שיעקר השאלה היא על בחורים שלומדים ברצינות, אך עדיין הם לא מרגישים מחוברים כראוי, וגם רואים עליהם שאין להם את החיבור האמיתי והמתבקש ללימוד התורה?

הגרב: הכלל הוא אחד, בן אדם יכול להתחבר רק לעצמו! גם אם ניקח דבר גשמי כאכילה לדוגמה, ניח שפלוגי אוהב צלילי ואילו אלמוני אוהב ענבניות, איך ייתכן דבר כזה? הפשט הוא שאצל פלוגי בחוש הטעם יש משהו שמתאים לצלילי ואצל אלמוני יש דבר בחושים שמתאים לענבניות. כמובן שיש גם כאלו שאוהבים גם את זה וגם את זה. היסוד הוא אחד: שכל אחד מתחבר למה שמתאים לאופיו שלו ולצורה שלו. אותו הדבר בדיוק הוא ביחס ללימוד התורה.

בואו ונשאל שאלה, דוד המלך אומר בתהלים "תורת ה' תמימה משיבת נפש... פקודי ישרים משמחי לב", הא כיצד, והלא את תמיד רואים את זה בחוש? ולא משנה אם השאלה היא על הפסוק או על המציאות, ממה נפשך השאלה הזו זועקת מאליו!

התשובה היא פשוטה, שהרי אם לא לומדים - ברור שהתורה לא תהיה משיבת נפש, אך גם כשלומדים צריך שהנפש תלמד. לא רק הפה ולא רק הידיים והרגליים אלא הנפש. רש"י אומר בחולין ששנש פירושו רצון [כלשון הכתוב "אם יש את נפשכם"], ורצון היינו התאוה הקורת רוח. אותו הדבר אם רוצים שדברי התורה יהיו משמחי לב אזי הלב צריך להיות ליד הסטנדר. אבל כשמניחים את הרמ"ח אברים מושבים אותם ליד הסטנדר, אבל הנפש נשארת במיטה והלב בחדר אוכל - ברור שדברי התורה לא ישמחו את לבו ולא ישיבו את נפשו.

מעתה, איך באמת יוכל הבחור להביא את הלב הנפש שלו ולהושיב אותם ליד הגמרא?

הגרב: הדרך היחידה שיש לגרום ללב ולנפש לשבת וללמוד - היא להתאים את צורת הלימוד לצרכי המשתנים של כל אחד. ללמוד באופן שמתאים לו ובאופן שהוא מתחבר אליו. בדיוק כפי שהבנו זאת בדבר גשמי כמו אוכל, אם מתאים לו לטעם - הוא ירצה את זה והנהגה מזה ואם לא - לא יעזרו כל הישקוניים והטיעונים הטובים כמה דווקא האוכל הזה טעים ומשובח. האדם פשוט לא אוהב את זה וממילא הוא לא רוצה בזה, וז"א לכסף אותו לזה.

התורה, אומרים חז"ל, יש לה שבעים פנים, וכל אחד מישראל יש שורש באות אחת משישים ריבוא האותיות שבתורה. אינני מדבר כאן ענייני קבלה, אלא ברובד הפשוט של הדברים. הקב"ה נתן תורה לעם ישראל לא בתור מוצר מוכרז אלא כדי שכל יהודי יעבוד על התורה וכיכובל יצור את החלק שלו בתורה.

חז"ל אומרים יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתם של בנים, שהרי שיחתן של עבדי אבות ב' ו' דפין ותורתם של בנים ניתנה ברמיזה. נשאל: ומדוע באמת זה כך? יש לכך הרבה תשובות, אבל אנוחנו רוצים להתמקד בנקודה אחת. חז"ל קוראים לתורה "תורתם של בנים" ומדוע? לכאורה היה צריך להיות הלשון "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של הקב"ה, הלא כך? אך זה גופא התשובה לשאלה שפתחנו בה: הקב"ה נתן את התורה לבני ישראל כי הוא רוצה שנתיה תורתם של בנים, הקב"ה רוצה שאנוחנו נעמול ונתייעד עד שנזכה שזו תהיה תורתם של בנים - תורה שלנו.

מי שמתחבר לתורה, דהיינו שהוא כבר לומד את התורה שהפכה שלו, מעיד בפה מלא שזהו הדבר הכי טעים ומתוק שיש.

כדי היום בישיבה מחולק לסדר עיון וסדר בקיאות וסדר הכנה. הראש ישיבה